Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 14 июль 1970 йил, сешанба ◆ № 163 (14.629). ◆ Баҳоси 2 тийин.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ ТЎҒРИСИДА ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1970 ЙИЛ 13 ИЮЛДА СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ БЎЛДИ.

ПЛЕНУМ КПССНИНГ НАВБАТДАГИ XXIV СЪЕЗДИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДАГИ МАСАЛАНИ ҚАРАБ ЧИҚДИ.

ПЛЕНУМДА ШУ МАСАЛА ҲАҚИДА КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БОШ СЕКРЕТАРИ ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ ГАПИРДИ.

МАРКАЗИЙ КОМИТЕТ ПЛЕНУМИ ТЕГИШЛИ ҚАРОР ҚАБУЛ ҚИЛДИ.

ПЛЕНУМ САККИЗИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИ МАСАЛАЛАРИНИ ҲАМ ҚАРАБ ЧИҚДИ.

КПССНИНГ НАВБАТДАГИ XXIV СЪЕЗДИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИНИНГ 1970 ЙИЛ 13 ИЮЛДА ҚАБУЛ ҚИЛГАН ҚАРОРИ

1. КПССнинг навбатдаги XXIV съезди 1971 йил март ойида чақирилсин.

2. Съезднинг қуйидаги кун тартиби тасдиқлансин:

1). КПСС Марказий Комитетининг ҳисобот доклади — докладчи КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев.

2). КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг ҳисобот доклади — докладчи Ревизия комиссиясининг раиси ўртоқ Г. Ф. Сизов.

3). СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1971 — 1975 йилларга мўлжалланган беш йиллик плани юзасидан КПСС XXIV съездининг директивалари — докладчи СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ А. Н. Косигин.

4). Партия марказий органларини сайлаш.

3. КПСС XXIV съездига вакил юборишнинг қуйидаги нормалари белгилансин: партиянинг 2900 аъзосидан ҳал қилувчи овоз билан бир делегат ва партия аъзолигига 2900 кандидатдан маслаҳат овози билан бир делегат.

4. КПСС XXIV съездига делегатлар партия Уставига мувофиқ область, ўлка партия конференцияларида ва иттифоқдош республикалар Компартиялари съездларида ёпиқ (яширин) овоз бериш йўли билан сайланади. КПСС съездига Украина, Белоруссия, Ўзбекистон ва Қозоғистон Компартияларидан делегатлар область партия конференцияларида сайланади.

Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флоти, ички ва чегара қўшинлари партия ташкилотлари ҳисобида турган коммунистлар КПСС XXIV съездига делегатларни тегишли территориал партия ташкилотлари билан биргаликда область, ўлка партия конференцияларида ёки иттифоқдош республикалар Компартиялари съездларида сайлайдилар.

Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флотининг чет эллардаги қисмларининг партия ташкилотлари ҳисобида турган коммунистлар КПСС XXIV съездига делегатларни тегишли қўшин қўшилмалари партия конференцияларида сайлайдилар.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

СССР Олий Совети Президиуми СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Радиоэшиттириш ва телевидение комитетини СССР Министрлар Советининг Телевидение ва радио эшиттириш иттифоқ — республика давлат комитетига айлантирди.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ МАЖЛИСИ

13 июлда Кремлда СССР Олий Совети Президиумининг мажлиси бўлди. Мажлисни СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний бошқарди.

Мажлисда саккизинчи чақириқ СССР Олий Советининг 14 июлда очиладиган биринчи сессиясининг кун тартиби ва иш тартиби билан боғлиқ бўлган масалалар қараб чиқилди.

Президиум тегишли таклифларни СССР Олий Совети палаталарига ҳавола қилди.

СССР Олий Советининг Президиуми ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини қараб чиқди. Бу лойиҳани СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС СССР Олий Советига тақдим этган эди. Ана шу қонун лойиҳаси бир неча йил мобайнида СССР Олий Совети палаталари доимий комиссияларининг иштироки билан ишлаб чиқилди. СССР Олий Совети Президиумининг топширувига биноан меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳаси қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиялар, саноат, транспорт ва алоқа, қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати, қишлоқ хўжалиги, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот, савдо-сотиқ ва маиший хизмат комиссиялари, шунингдек ёшлар иши билан шуғулланувчи комиссиялар томонидан тўлиқ ишлаб чиқилди.

СССР Олий Совети Президиуми ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини СССР Олий Совети Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссияларига топшириш ҳақида қарор қабул қилди. Президиум комиссияларга ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини қараб чиқиб, шу масала юзасидан ўз таклифларини СССР Олий Советига тақдим этишни тавсия қилди.

СССР Министрлар Совети Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи билан Румыния Социалистик Республикаси ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида шу йил 7 июлда Бухарестда имзоланган Шартномани ратификация қилиш учун тақдим этган эди. СССР Олий Совети Президиуми бу Шартномани СССР Олий Советининг Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети ташқи ишлар комиссияларига хулоса чиқариш учун топшириш ва шундан кейин бу Шартномани СССР Олий Совети Президиуми мажлисида қараб чиқиш ҳақида қарор қабул қилди. (ТАСС).

ҚАРДОШ ШАҲАРЛАР ТАЖРИБА АЛМАШИШМОҚДА

Югославиянинг Скопле шаҳридан келган вакиллар Узбекистон пойтахтида бир неча кун меҳмон бўлишди. Шу кунлар ичида улар «Ташсельмаш» заводи ва тўқимачилик комбинати ишчилари ҳузурида бўлдилар, В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети ўқитувчилари ва студентлари, кўпгина маданий оқартув муассасалари ва шаҳар хўжалигининг хизмат кўрсатувчи турли идоралари ходимлари билан учрашдилар.

— Бизнинг қардош шаҳарларимиз ҳамкорлиги мустаҳкамланиб бораётганидан беҳад хурсандмиз, — деди Скопле меҳнаткашлари делегациясининг бошлиғи, Македония коммунистлар союзи шаҳар конференциясининг раиси Тоҳир Чамуран, — Тошкентда биз шаҳар меҳнаткашлари бунёдкорлик ишининг ажойиб натижаларини кўрдик.

Делегация аъзолари республика пойтахти билан танишгач, Самарқанд ва Фарғона областида ҳам бўлдилар.

Скопле вакилларини Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов қабул қилди. Уртоқ Нишонов меҳмонларни партия ташкилоти, республиканинг бутун меҳнаткашлари амалга ошираётган вазифалар билан таништирди.

Узбекистонда илиқ кутиб олганлари учун делегация аъзолари номидан Тоҳир Чамуран қизғин миннатдорчилик билдирди. Суҳбатда Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. Расулов қатнашди. (УзТАГ).

ПОП: ҚЎШИМЧА МАЖБУРИЯТ 5 МИНГ ТОННА

Ҳар бир юртнинг кўз-кўз қилса арзигулик кўрки, уни тилларда достон этувчи ажойиб фазилатлари бўлади. Поп эса неча-неча меҳнат қаҳрамонларига, номи эл аро шуҳрат топган бободеҳқонларга қанот берган саҳий қалб юртдир. Зотан, бутун умри «оқ олтин» ишқи билан ёришган машҳур Мамажон ота Тошматов, «зангори кема»лар қудратини илк бор намоён этган Меликўзи Умрзоқовларнинг номини унутиб бўладими?

Бугина эмас, чеварлиги, колхоз ишлаб чиқаришидаги жонкуярлиги учун номи қўшиқда куйланаётган Ширмоной Мирсултонова, гвардиячи пахтакорлардан бири, Ленин орденли Ленин номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Аҳмаджон Одиловларнинг довруғи республикамизга таралгандир.

Ана шундай марду-майдонлар ватани бўлган Поп районининг деҳқонлари пахтакорлик шарафини улуғлаш, бошқа қардош халқлар олдидаги интернационал бурчларига ҳамиша содиқ қолиш учун тинмай изланмоқдалар. Бултур гектаридан 30,5 центнердан хирмон кўтарилган бўлса-да, план бажарилмай қолган эди. Район пахтакорлари юбилей йилида ҳар қачонгидан юқори ҳосил етиштириш ва ўтган йилги доғни ювиш учун эрта баҳордан буён астойдил тер тўкмоқдалар.

Барча деҳқонлар каби попликлар ҳам қишлоқ хўжалигини тараққий эттиришнинг буюк программасини белгилаб берган КПСС Марказий Комитети июль Пленуми қарорларини кўтаринки руҳ билан кутиб олдилар. Улар Пленум қарорларига жавобан деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун курашни қизитиб юбордилар. Мана шундай бир пайтда Янгиариқ райони меҳнаткашларининг пахта ҳосилдорлиги ва ялпи ҳосилни кескин оширишга даъват этувчи Мурожаати попликлар ғайратига ғайрат қўшиб юборди.

Район меҳнаткашлари янгиариқлик ҳамкасбларининг чақириғига лаббай деб жавоб бермоқдалар. Шу кунларда барча хўжалик ва бригадаларда Мурожаат асосида юбилей йили учун олинган социалистик мажбуриятлар қайта кўриб чиқилмоқда. Ленин орденли Ленин номли колхоз аъзолари Мурожаатни муҳокама қилишга бағишланган йиғилишда она-Ватанга пландан ташқари 1600 тонна, жами 8 минг тонна, «Москва» колхозининг азаматлари эса планга қўшимча равишда 1500 тонна дур етказиб бериш, шунингдек, деҳқончиликнинг бошқа соҳаларини ва чорвачиликни кескин ривожлантиришга аҳд қилдилар.

Райондаги бошқа хўжаликларнинг пахтакорлари ҳам ўз зиммаларига ана шундай оширилган мажбурият олишяпти. Ирмоқлар қўшилиб дарё бўлур деганларидек, зиммага олинган қўшимча мажбурият район бўйича 5 минг тоннани ташкил этди. Бошқача қилиб айтганда, попликларнинг бу йил мамлакатга етказиб берадиган пахтаси 45 минг тоннага боради. Бу, пландагидан 7 минг тонна кўп ёки ўртача ҳосилдорлик 35 центнерга етади, демакдир.

— Қабул қилинган юксак мажбуриятлар ҳар бир кишидан янада зўр бериб меҳнат қилишни, ҳар бир туп ниҳолни қалб кўри ва юрак ҳарорати билан парваришлашни талаб этади,— дейди район партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ Б. Рафикалиев:— Шунинг учун биз июль ва август ойларида ғўза парваришини кучайтириш юзасидан қўшимча тадбирлар ишлаб чиқдик. Бу тадбирларда июль ойи ичида барча майдонларга 1,5 марта, ўсишдан орқада қолган ғўзаларга эса 2 марта комплекс ишлов бериш, августда ҳам қатор ораларида ишловни бўшаштирмаслик кўзда тутилган.

Биз ғўзани минерал ўғит билан озиқлантиришни асосий майдонларда 15 июлгача, ғўзаси ўсишдан орқада қолган майдонларда эса 20 июлгача тамомлаймиз. Ҳар гектар ерга 5-6 тоннадан минерал ва маҳаллий ўғит солишни таъминлаймиз. Ғўзани суғориш агротехникасига алоҳида эътибор бериб, табақалаштириб суғоришни, айниқса тунги суғоришни кучайтирамиз. Ҳосилга ҳосил қўшиш даврида ғўзани культивация қилиш ғоят эҳтиёткорлик билан иш тутишни талаб этади. Барча культиваторларнинг иш органларини созлаш орқали ғўзанинг нобуд бўлмаслигини таъминлаймиз.

Машина деҳқоннинг қўш қанотидир. Бу йил камида 15,5 минг тонна пахта бункерларга тўкилади. Шунинг учун ҳосили машиналар билан териладиган майдонлардаги ғўзалар алоҳида парвариш қилинмоқда. Терим агрегатлари барвақт ремонтдан чиқарилади. Биз июль ойи мобайнида ҳар бир туп ғўзада 6-7 тадан бўлиқ кўсак ҳосил бўлишини ҳамда ғўзанинг агротехника муддатларида чеканка қилинишини таъминлаймиз.

Белгиланган тадбирларнинг муваффақиятли ҳал этилиши учун дала меҳнаткашларига зарур маданий-маиший шароит яратилди.

Район далаларида бўлган киши барча куч ва воситалар белгиланган тадбирларнинг изчиллик билан амалга оширилишига қаратилганлигидан воқиф бўлади. Айниқса, «Поп» совхозининг Валижон Ғанижонов бошқарувчи бўлган 1- бўлими, «Найман» совхозининг Анваржон Мирзаалиев бошқараётган 2-бўлими, 40-50 центнерчилар ҳаракатига қўшилган Ленин номли колхознинг Анорхон Эргашева, «Партия XXII съезди» колхозининг Нс.сижон Имомалиева, Жданов номли колхознинг Башорат Аҳмаджонова, «Коммунизм» колхозининг Замира Аҳмедова, «Ленинград» колхозининг Ҳамроали Омонов бошлиқ бригадаларида ғўза парвариши юксак агротехника қоидалари асосида олиб бориляпти.

Попликлар пахтачилик билан бирга деҳқончиликнинг бошқа соҳалари ва чорвачиликни ҳам ривожлантириш юзасидан юксак мажбуриятлар олишган. Улар бу йил давлатга 490 тонна шоли, 540 тонна гўшт. 3 минг тонна сут, 520 минг дона тухум, 103 тонна жун, 164 тонна пилла ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб беришмоқчи. Бу борада дастлабки ютуқлар қўлга киритилди. Район хўжаликлари давлатга пилла, тухум ва ҳўл мева сотиш бўйича йиллик, гўшт, сут, жун етказиб бериш юзасидан ярим йиллик планларини анча ошириб бажардилар. Сут етиштириш ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 356 тонна, ҳар бир бош товуқдан тухум олиш эса 21 та ортди.

Янгиариқликлар чақириғига амалий иш билан жавоб бераётган Поп райони меҳнаткашларининг юбилей йили мажбуриятларини ошириб бажаришларига шак-шубҳа йўқ.

А. РАЖАБОВ.

ЯНГИАРИҚЛИКЛАР ТАШАББУСИ ИЗИДАН

ҲОСИЛ ТАҚДИРИ ҚЎЛИМИЗДА

Пахтакорларимиз янгиариқликларнинг ватанпарварлик чақириғини зўр қизиқиш билан ўқиб чиқдилар. Янгиариқ республикамизнинг пахтачиликдаги машъал райони эканини яхши биламиз. Улар юбилей йилида ҳосилдорликни гектар бошига 40 центнерга кўтаришга аҳд қилиб, машъал эканликларини яна бир карра исбот этдилар.

Бригадамиз аъзолари уларнинг изидан боришга қарор қилдилар. 90 гектар пахта майдонимиз бор. Гектаридан 45 центнердан «оқ олтин» етиштиришга сўз берган эдик. Янгиариқликларнинг мурожаатини ўқиб чиққач, мажбуриятимизни қайта кўриб чиқдик ва ҳосилдорликни 50 центнерга етказишга аҳд қилдик. Колхозимизнинг бошқа бригадалари пахтакорлари ҳам ана шундай оширилган мажбуриятлар олдилар.

Мажбурият қабул қилиш — ишнинг бошланиши, холос. Куч, меҳнат сарфлаб уни бажаришга замин яратиш керак. Бунинг учун кафтдек текис йўл йўқ. Кўп пешана тери тўкиш, қийинчиликларни енгишга тўғри келади. Ғўзани ўтга олдирмаслигимиз, вақтида озиқлантириб, суғоришимиз, қишлоқ хўжалик зараркунандаларни қириб ташлашимиз керак. Энг муҳими — ҳар туп ғўзанинг ҳолидан вақтида хабардор бўлиб туришимиз керак. Янгиариқлик ҳамкасб дўстларимиз шундай демоқдалар.

Ғўзаларимиз яхши парвариш қилиниши туфайли қийғос ҳосил тўплаяпти. Қаюм Бобоназаров, Ҳайит Хуррамов, Ҳосият Қурбонова, Ҳалима Панжиева каби пахтакорларимиз ҳалол меҳнати билан ҳосил ёнига ҳосил қўшмоқдалар. Сувчиларимизнинг хизмати таҳсинга сазовордир. Улар ҳар гектар ер, ҳар туп ғўзани меҳр билан суғормоқдалар. Шу кунгача ғўзаларимиз уч марта қондириб суғорилди.

Биз янгиариқликлар мурожаати асосида ғўза парваришини кучайтиришга қаратилган бир қатор тадбирлар белгиладик. Июль ойи охиригача ҳамма майдонларда яна икки марта ғўза парвариши ўтказамиз. Йиллик ўғит нормасининг қолган қисмини тез кунда «шарбат» усулида экинга берамиз. Шона, гул, кўсакларнинг тўкилишига йўл қўймаймиз. Ғўза қаторларини аъзоларимизга бириктиб чиқдик. Ишнинг сифати устидан назорат олиб боряпмиз.

Янгиариқлик пахтакорларнинг мурожаатига республикамизнинг ҳамма «оқ олтин» шинавандалари амалий иш билан жавоб берадилар, деган умиддамиз. Биз астойдил меҳнат қилиб, юбилей йилида 50 центнерлик маррани эгаллаймиз.

П. МАМАТОВ,

Яккабоғ районидаги «Ленин учқуни» колхозининг бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Тошкент область, Урта Чирчиқ районидаги В. Терешкова номли колхознинг Озод Абдусаматов бошлиқ звено аъзолари 50 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил етиштириш учун меҳнат қилмоқдалар. Звено бошлиғи О. Абдусаматов — моҳир механизатор ҳамдир. У шу кунларда ғўза ниҳолларини бешинчи марта культивация қилмоқда.

А. Тўраев фотоси.

ҒАЛЛАДАН МЎЛ ҲОСИЛ

Пайариқ районидаги Крупская номли колхоз ғаллакорлари ўтган йили кузда 975 гектар лалмикор ерга арпа ва буғдой сепишган эди. Бу колхозда ғалладан олинаётган ҳосил йил сайин ошиб бораётир. Бу йил ғалла ўримини унумли тугаллаган колхоз миришкорлари ҳар гектар ҳисобига 10-12 центнердан дон йиғиштириб олдилар.

Колхознинг юксак ғалла хирмонига илғор комбайнчилардан Носирбой Қаҳҳоров, Тоштемир Раббимов, Равшан Норбеков ўртоқлар катта ҳисса қўшишди.

И. ХОЛИҚОВ.

БАХМАЛ БОҒЛАРИ

Дилрабо Бахмал қишлоғининг атрофлари тоғлар билан ўралган. У сой тўла зилол сувлари, серҳосил боғ-роғлари, хуш манзара табиати билан машҳур. Бахмал дони, чорваси тилларда достон.

Кейинги йилларда «Бахмал» совхозида мевали боғларни кенгайтиришга алоҳида эътибор берилмоқда. Ҳозир совхознинг 280 гектар ерда боғи бор. 200 гектар майдондаги олмазор ҳосилга фарқ бўлиб турибди. Боғбонлар ҳар гектар олмазордан 6-7 тоннадан олма ҳосили олишни мўлжалламоқдалар. Бундан ташқари қирқ гектарли нокзорда ҳам мўл ҳосил етиштирилмоқда. Бахмал олмалари мамлакатимизнинг кўп жойларида машҳур.

Бахмаллик соҳибкорларнинг режалари катта. Улар келгуси беш йилликда умумий боғ майдонларини 1000 гектарга етказиш учун курашмоқдалар.

Б. ИМОМОВ.

ДЎСТЛИК ВА ҲАМЖИҲАТЛИК ВАЗИЯТИДА

Марказий Африка республикасининг Президенти, ҳукуматнинг бошлиғи генерал Жан-Бедэль Бокасса жаноби олийлари СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан 1970 йил 1 июлдан 11 июлга қадар расмий дўстона визит билан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турди.

Шу муносабат билан эълон қилинган Совет — Марказий Африка ахборотида айтиладики, президент ва унга ҳамроҳ бўлиб келган давлат арбоблари Совет Иттифоқида бўлган вақтларида баъзи саноат ва қишлоқ хўжалик корхоналарининг ишлари билан, совет кишиларининг меҳнати ва ҳаёти билан, СССРнинг экономика, фан ва маданият соҳасидаги муваффақиятлари билан танишдилар. Ҳамма жойда олий меҳмон ва ҳамроҳлари самимият ва дўстлик билан кутиб олинди.

Марказий Африка республикасининг Президенти, ҳукуматнинг бошлиғи генерал Ж. Б. Бокасса жаноб олийлари СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари К. Т. Мазуров билан суҳбатлашди.

Совет — Марказий Африка қўшма ахборотида айтиладики, дўстлик ва ҳамжиҳатлик вазиятида ўтган суҳбатлар ва музокаралар чоғида СССР билан Марказий Африка республикаси ўртасидаги дўстлик муносабатлари ва ҳамкорлигининг ҳозирги ҳолатига ва ривожлантириш истиқболларига доир масалалар устида атрофлича фикрлашиб олинди.

Ҳар иккала томон Совет Иттифоқи билан Марказий Африка республикаси ўртасидаги дўстлик муносабатлари дипломатик элчихоналар айирбошланганидан бери мунтазам ривожланиб бораётганлигини мамнуният билан қайд этди. СССР билан Марказий Африка республикаси ўзаро маданий ҳамкорлик ва савдо-сотиқ қилмоқдалар.

(Давоми учинчи бетда).

ЯШАРГАН ЎЛКА ҚЎШИҒИ

МЕНИНГ ВАТАНИМ

Мирзачўлда кўп бўлганман. Унинг бепоён ерлари, одамларининг мафтуни бўлиб қолганман. Ўша борганларимда хотирамда кўп ажойиб воқеалар қолган. Мана шулар ҳақида сўзлаб бермоқчиман.

Юқори кучланишли электр узатиш тармоқлари уфқдан нари ўтиб кетади, унинг кетидан эса йўл элас-элас кўзга чалинади. Бу йўл янги «Правда» совхозига олиб боради. Олдинда баҳайбат чанг-тўзон. Бу ерда болалар дарахт ниҳоллари тагини текислашяпти. Ер жуда кўп меҳнат қилишни талаб этади.

Ер бекиёс машаққатлар билан ҳосилсизлик балосидан қутқариб олинган, сувга қондирилган, шўри ювилган, ўғитга тўйдирилган, обдон ишланган ҳозирги пайтда ҳам энди ҳамма нарса қилиниб бўлди дейиш керак эмас. Ерга ҳали кўп нарса керак.

Мана бу гал ҳам чўлда кучли шамол эсмоқда. Гўё шамол нозик ниҳолларни илдизи билан кўпориб, синдириб, саҳрога учириб кетмоқчидай. Шамол кўзни очирмайди. Ниҳоллар эгилади...

Бирданига шундай манзара кўзимга ташланди: бир болакай эндигина бунёд бўлган боққа чопиб кириб кетди. Шамолдан чит кўйлаги елкандек шишган. Болакай олма ниҳолига яқинлашди-да, кўчатни тўғрилаб қўйди. Қозиқ бир пастда топила қолди. Чамаси, олдиндан тайёрлаб қўйилган эди. Ниҳолларни бирма-бир ростлаб, қозиққа боғлаб қўйди.

Ўзимни босиб тура олмадим. Болакайга ёрдамга ошиқдим. Тахминан ярим соат вакт ўтди. Энди ҳамма олма ниҳолларини ростлаб олган эдик.

— Буёғи нима бўлади? — дейман нафасимни ростлаб болага қараб.

— Нима бўларкан, амакижон?

— Кўчатлар тутиб кетармикан?

Болакай елкасини қисди. Унинг ҳайрон чеҳрасидан «нима, ўзингиз кўрмаяпсизми?» деган маънони уқиш мумкин эди. Лекин менга бўлган ҳурмати учун тортиниб турарди.

— Ниҳоллар ўсаверармикан? — сўрайман ундан.

— Бўлмаса нима қиларди.

Ниҳолларга ва болакайга қарайман. Йиллар ўтар, болакай ва бу ниҳоллар вояга етар. Саҳрода чуқур илдиз отиб, катта бўлишар. Ана ўшанда ҳеч қандай бўрон буларни буколмайди.

Пастда қор, жилғалар, даралар, самолётдан фақат шуларнинг ўзини кўряпманми? Йўқ, тасаввуримда ҳозироқ Тўхтағул денгизи гавдаланади. Сал жаҳлдор бу денгиз ўзининг яратилишига тан бериб, мана энди қаҳқаҳа отиб, тўлқинланмоқда. Чиндан ҳам бу денгиз Мирзачўлга оби-ҳаёт элтувчи ризқ-рўз бўлади. Тўхтағул гидроузели узоқда, қардош Қирғизистон тоғларида қурилмоқда.

Бу ерда, қурилиш яқинида Қирғизистоннинг буюк халқ қўшиқчиси Тўхтағул Сотилганов кўп юрган ва қўшиқлар айтган. Уммондек хаёлга бой бу қўшиқчи вақт ўтиши билан унинг жонажон юрти қандай ўзгариб кетишини барибир кўз олдиға келтира олмаган. Лекин у қардош халқларни яхши биларди ва зўр эҳтиром билан ҳурмат қиларди. Чиндан ҳам бу қардош халқлар унинг ватанида бу қўшиқчининг номига муносиб иншоот бунёд этишда ёрдамлашдилар. Бу иншоотни қўшиқчи кўз олдига ҳам келтира олмаган эди. Тўхтағул қўшиқлари сира ўлмас қўшиқлардир. Тўхтағулнинг энергетика юраги ҳам худди шундай. Чорак аср илгари Норин дарёси илк бор фақат Фарғона водийсининг шимолигагина эмас, балки бутун водийга хизмат қила бошлади. Сувнинг бир қисмини Қорадарёга ўтказиб, Катта Фарғона канали қазилди. Одамлар Норин дарёсини Мирзачўлга буриб, уни сувга ва электрга бисёр қилажакларини анчадан буён айтиб келишарди.

Уруш кунларида қаҳрамонона Фарҳод эпопеяси бошланди. Катта Фарғона канали кетмон ва белкурак билан бунёд этилди. Фарҳоднинг ҳайкалини ҳам шу қадоқ қўллар билан кўтаришди. Бронза ва тошдан ишланган бу улуғвор ёдгорликда канални бунёд этганларнинг образи гавдалантирилди.

...Мирзачўл—Фарғонанинг қўшниси. Моғолтоғ дарасидан ўтишингиз билан чапдан Мирзачўл бошланади. Унда Фарҳод тўғони, гидростанция ва Ленин номли металлургия заводи бўлган Бекобод шаҳри ястаниб ётибди. Бекобод — чиндан ҳам Мирзачўл дарвозаси, шу ердан Мирзачўл канали бошланади.

Фарғона водийсининг заҳматкаши ўтмишда ширин турмуш кўрмаган бўлса ҳам, ҳар ҳолда бу заҳматкаш атлас ва зар дўппига эга дейишарди. Бунда ундаги боғ-роғларни кўзда тутишарди. Бу гап Фарғонанинг қўшниси Мирзачўл мутлақо тақир ва юпунлиги каби ҳақиқат эди.

Энди бўлса Моғолтоғ дарасидан ўтаркансиз, икки қўшни водий орасидаги тафовут тобора йўқолиб бораётганлигининг гувоҳи бўласиз.

...Вертолёт аллалайди, бунинг устига ҳамроҳим қулоққинамнинг гардишига оғзини тўғрилаб гапирарди: «Бу ишларини қаранг... Яна тўғон. Учқўрғон. Косонсой, Қайроққум, Чордара, Туябўғиз, Фарҳод, мана буниси эса Чорвоқ. Йўқ-йўқ, сиз қаранг-а, шундан кейин Сирдарё ниҳоятда саёз бўлиб қолади. Сирдарёсиз бечора Оролнинг ҳоли нима кечади?».

— Нега унақа деяпсиз, Сирдарё қаёққа кетарди?

— Қаёққа кетарди дейсизми? Саёз бўлиб қолади. Сирдарё ҳам, Аму ҳам саёзлашади. Сизга тўғонлар номини бекорга санаб бераётганим йўқ. Сув ҳавзалари кўпайиб боряпти!

— Бу жуда яхши!

— Деҳқонгаку яхши-я, Оролнинг ҳоли нима кечади?

Дарвоқе, ҳамроҳим бекорга ташвишланмаётир. Узоқ манзилни кўзлаганда шошмасдан, ҳамма нарсани обдон ўйлаб қилишга тўғри келади. Биз манзилни шунчаки танлаганимиз йўқ, бу манзилга қараб катта йўлдан дадил боряпмиз.

Пастда бепоён яйловлар. Қудуқлар бамисоли вулқоннинг кичик оғзига ўхшайди, отарлар эса чакалакзорга ўхшайди. Сал нарироқда ўйинчоққа ўхшаш уйлар — Қизилқум яйловларига янги турмуш кириб келди.

Саҳро нима бўлади? Шунча сувни қаердан олиш керак? Тўғри, Сирдарё ва Амудан келган сув бу ерни худди анови водийлардай яшартириб юборади.

Пастда Хоразм воҳаси. Илгари бу ернинг ҳар икки ҳовуч тупроғидан нақ бир ҳовуч олтин олардилар. Ҳозир эса бир ҳовуч тупроқдан икки ҳовуч олтин олишяпти. Кўчма қумлар орасида ястаниб ётган бу кўкаламзор воҳада қордек оппоқ пахта ҳам, дурдек оппоқ терилган гуруч ҳам, бутун дунёга машҳур қовун ҳам унмоқда.

Амударё суви бўлмаганида бу бойликлар қаёқда эди. Бу сувсиз бепоён қирлар нимага арзирди? Амунинг инжиқ суви бетондан тўн кийган каналлар бўйлаб оқмоқда, тез орада улар Қарши чўли ва Қорақум бағрига «сингиб кетади».

Мағрур гўзал дарё эшилиб, ўз нафосатини ғўза кўсакларига, боғларга ҳадя этмоқда. Мевалар тотида ҳам, кишилар либосида ҳам Амударё суви жилваланади.

Сув фақат пастликка қараб оқади дейишарди. Менга оташ нафас беринг, шунда дарёни тескари оқизиб бераман деювчи кишини жиннига чиқаришарди.

Газли ва Навоийнинг оташ нафаси Амуни тескари оқиб, Зарафшонга ёрдамга боришга мажбур қилди — улкан Аму—Бухоро канали қурилди.

Наҳотки шуларнинг ҳаммаси Оролнинг ҳисобидан бўлса?

Кабина ойнасига томчилар қўнди, шамол бу томчиларни сийпалаб ўтди. Ёмғир!..

— Оролдан эсган намлик, — дея тушунтирди учувчи. — Демак, яқинлашиб қолибмиз дўстим.

Ҳамроҳим яна ғудирлайди: «Оролдан ном-нишон қолмайди, унда ёмғир ҳам бўлмайди».

Мана, Орол! Унинг тўғрисида қанчадан-қанча афсоналар тўқилган, қўшиқлар айтилган! Ғиждувон яқинидаги қишлоғимизда ер юзи Оролга бориб тақалади, унинг нарёғи дунёнинг охири деб айтишарди. Илгарилари подшога ёқмаган одамларни Оролга сургун қилишарди. Бу жазирама йўллардан улуғ кўбизчи Тарас Шевченко ҳам юрган эди.

Ўрта Осиё харитасига қаранг. Орол бамисоли гўзал қизнинг чеҳраси-ю, Сирдарё ва Амударё унинг зар кокиллари.

Чиндан ҳам унинг елкасига тушиб турган зар кокиллари сийраклашиб қолса, Оролнинг ҳоли нима кечади?

Шамол вертолетнинг ойнасини қуритди. Пастда Орол. Йўқ, шундай катта ҳавза йўқ бўлиб кетмайди.

Ҳамроҳим суриштира кетди:

— Енисейни буёққа оқизиш ҳақида қандай гап-сўзлар бор?

— Енисейгина эмас, Обь дарёси ҳам Ўрта Осиё ерларига келади. Сибирь—Ўрта Осиё қитъалараро дарёсининг лойиҳаси тузилганидан хабарингиз йўқмиди? Бу дарё Амударё ва Сирдарёнинг ҳозир қанча суви бўлса, шунча сув келтиради. Сув запаси икки баробар кўпайиб, суғориладиган ерлар майдони беш баробар ортади. Кекса Орол Сибирь дарёларининг сувидан баҳра олиб, яшариб кетади.

— Эртакдагидан ҳам зўр иш бу! — дея ҳаяжонланди ҳамроҳим.

— Обь ва Енисейнинг ҳаётбахш суви Қозоғистон ва Ўрта Осиёнинг бўм-бўш ётган саккиз миллион гектар ерини тўйдириб қондиради. Сибирь дарёларининг Қозоғистон ва Ўрта Осиё ерларига оқизилиши совет кишисининг янги жасоратига айланади.

Ҳозирча эса Ўрта Осиёнинг қақраб ётган ерларини суғориш ленинча планини амалга ошириш юзасидан Аму ва Норин дарёларида тўғонлар қуриш лозим. Бу қаҳрамонона ишнинг жонланган, яшарган дебочаси Мирзачўл бўлиб, уни бекорга гуллар водийси дейишмайди.

Й. МУҚИМОВ,
«Правда» мухбири.
Ўзбекистон ССР.

(«Правда»нинг 13 июль сони).

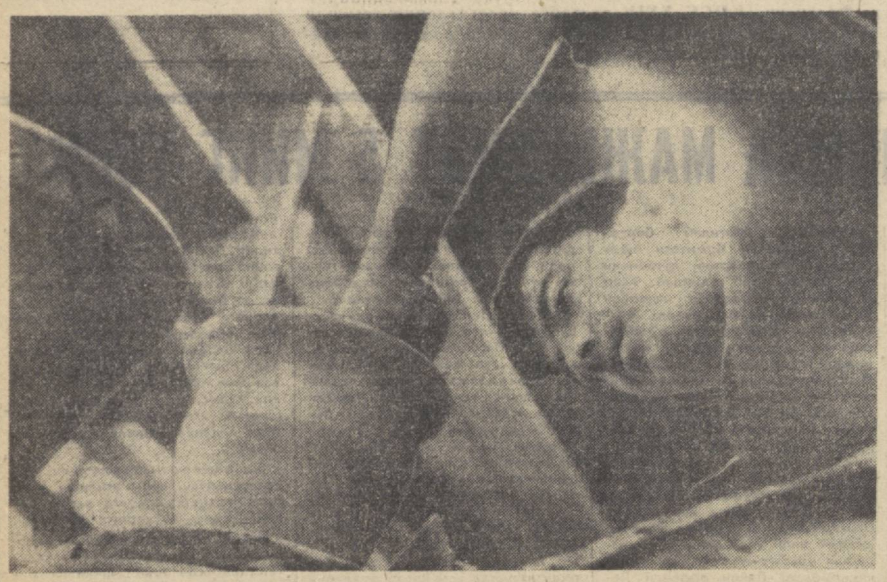

Тошкентдаги керамика заводи замонавий техника билан жиҳозланган. Корхона кўплаб сопол идиш-товоқ, лаган ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқармоқда. Суратда: (юқорида) Ҳамида Маликова тайёр лаганларни кўздан кечираётир. Пастдаги суратда эса ишчи Собир Расулов гул тувакларини тайёрлаётир.

А. Тўраев фотолари.

ГРАЖДАН МУДОФААСИ МАСАЛАЛАРИ

БИЛИБ ҚЎЙГАН ЯХШИ

Ҳозирги кунда корхоналар, муассасалар, колхоз ва совхозлар ҳамда ўқув юртларида ўтказилаётган граждан мудофааси тадбирларида қатнашмаётган кишини учратиш қийин. Чунки, мамлакатимизда граждан мудофаасининг барча тадбирлари совет халқи манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган.

Граждан мудофаасининг умумхалқ характери шунда кўринмоқдаки, унинг тадбирларида партия, совет ва хўжалик органлари, кенг халқ оммаси фаол қатнашмоқда. Уруш бўлиб қолган тақдирда аҳолини оммавий қирғин қуролларидан ҳимоя қилиш граждан мудофаасининг асосий вазифаларидандир. Шу билан бирга, халқ хўжалиги объектларида ишнинг барқарорлигини таъминлаш ва муҳофаза қилиш ҳамда зарур тиклаш ишларини олиб бориш лозим.

Моллар, экинлар, озиқ-овқат маҳсулотлари ва сувларни заҳарли моддалар билан зарарланишдан сақлашни таъминлаш тадбирларини амалга ошириш ҳам граждан мудофаасининг муҳим вазифаларидандир. Бу вазифаларни бажаришга тинч вақтда бўлганидек, уруш вақтида ҳам амалга ошириладиган комплекс тадбирлар ёрдамида эришиш мумкин. Биринчи галда, аҳолини оммавий қирғин қуролларидан сақланишга ўргатиш лозим. Объектларнинг раҳбарлари уруш вақтида граждан мудофаасининг турли тадбирларини амалга оширганда «аҳолини бошқариш санъатини эгаллашлари лозим.

Халқ хўжалик объектларидаги граждан мудофаасининг аҳволи бу ишга партия совет ташкилотлари қанчалик эътибор бераётганликларига боғлиқ. Ҳозир республикамизда мудофаа ишлари диққат марказида турган кўпгина колхозлар, совхозлар ва корхоналар бор. «Таштекстильмаш». «Ташгазоаппарат» заводлари. Чирчиқдаги электрохимия комбинати, Андижондаги ёғ-мой комбинати ва бошқалар ана шулар жумласидандир.

Қишлоқ аҳолисини граждан мудофаасига тайёрлаш ҳам алоҳида аҳамиятга эгадир. Қишлоқ жойларда ҳам худди шаҳарлардагидек граждан мудофааси хизматини ташкил этиш лозим.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, баъзи корхоналар, колхоз ва совхозлар раҳбарлари граждан мудофаасига панжа орасидан қарамоқдалар. Самарқанддаги КПСС XXI съезди номли пойафзал фабрикасида ва «Красный двигатель» заводида граждан мудофааси иши қониқарсиз аҳволда.

Аҳолини оммавий қирғин қуролларидан сақланишга тайёрлаш билан бирга, амалий тадбирларни олиб боришимиз даркор. Ертўлаларни қуришга ажратилган маблағларни ўзлаштириш ва мавжуд ертўлаларни ҳозирги замон талабларига мувофиқ қилиб қайта жиҳозлаш керак. Қишлоқ жойларида радиациядан сақланиш учун жойлар хандақлар ва ертўлалар тайёрлаш лозим.

Ҳ. УЗОҚОВ,
Ўзбекистон ССР граждан мудофааси штабининг ходими

НАВОИЙ ХИМИКЛАРИ — ПАХТАКОРЛАРГА

Бизнинг коллективимиз КПСС Марказий Комитети Пленумининг ишини зўр қизиқиш билан кузатиб турди. Ҳозир ҳамма цехларда 1970 йил июль Пленумининг материаллари ва КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг «Қишлоқ хўжалик соҳасида партиянинг навбатдаги вазифалари» деган доклади муҳокама қилинмоқда. Қишлоқ хўжалигига йил сайин тобора кўп минерал ўғит етказиб бераётган мамлакат химикларининг меҳнатига берилган юксак баҳо билан комбинат меҳнаткашлари ҳақли равишда фахрланадилар. Бу муваффақиятларда биз қилган меҳнатнинг улуши ҳам бор. Шу йилнинг биринчи ярмидагина биз Ўрта Осиё республикаларининг колхоз ва совхозларига пландан ташқари 32 минг тоннадан ортиқ минерал ўғит жўнатдик. Лекин бизнинг бутун фикри-зикримиз химия комбинатининг шу йил охирларида ишга туширилиши лозим бўлган учинчи навбатини тезроқ битказиб, маҳсулот чиқаришга тайёрлашга қаратилган. Бу иш қурувчиларнинг партия қўйган вазифаларни ҳал этишга қўшган муносиб ҳиссаси бўлади.

Қишлоққа ёрдам бериш соҳасида Москва қурувчилари ортдирган тажрибадан фойдаланиб, ҳозир биз энг қимматли минерал ўғит — аммиак сувини комбинатдан бевосита қувур орқали колхоз ва совхозларнинг далаларига юбориш лойиҳасини ишлаб чиқмоқдамиз. Ҳосилдорлик малҳамини қоп қанорсиз ташиш проблемаси ана шундай ҳал этилади. Бу эса комбинат ишининг рентабеллигига ва корхона атрофида жойлашган хўжаликлардаги пахта ҳосилига ижобий таъсир қилади.

А. ДАШКОВ,
Навоий химия комбинатининг бош инженери.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» Сирдарё ГРЭСи қурилишида

САНСАЛОРЛИК ҚАЧОНГАЧА?

7-кўприк қурилиши трестининг бошқарувчиси ўртоқ
П. В. СЕМЕНОВГА

«Совет Ўзбекистони» газетасининг шу йил 12 май сонида босилган «Шарафли вазифа» сарлавҳали мақола юзасидан юборган хатингизга газета орқали хат билан жавоб беришни лозим топдик.

Эслатиб ўтайлик. Сиз ўз хатингизда шундай деб ёзасиз: «Кўприк, водопровод тармоғи, канализация ва иссиқлик трассалари бўйича 152 минг сўмлик иш қилинди. Ўтган беш ой ичида йиллик план бажарилди. Трест бошқа иншоотлар қурилиши бўйича планда белгиланган қўшимча мажбурият олмаган.

Шуни қайд этиш керакки, «СирдарёГРЭСстрой» қурилиш бошқармаси каналдан ўтадиган қўшимча қозиқоёқ кўприк қуриш ҳақида бизнинг трестга илтимос қилди. Мақолада шу ҳақда гап боради.

Бироқ, бу кўприк қурилишини бошлашдан олдин трест техник ҳужжатлар билан танишиши керак. Биз эса бундай ҳужжатни май ойининг ўрталарида олдик. Агар техник ҳужжатлар талабга жавоб берса, трест бу кўрсатган ишни пландан ташқари қилиб бериши мумкин!»

Энди Сизга бир воқеани эслатиб ўтайлик: Ўтган йилнинг 2 октябрь куни «Сирдарё ГРЭСстрой» бошқармасида бу иншоотнинг биринчи навбати қурилиши масаласига бағишланган катта йиғилиш бўлди. Унда кўпгина қурилиш ташкилотларининг раҳбарлари қатори сиз ҳам иштирок этдингиз. Йиғилиш қарорида шундай пункт бор: 7-кўприк қурилиши трестига (ўртоқ Семеновга) Киров номли канал орқали ўтадиган қозиқоёқ кўприк қурилишини октябрь ойида бошлаш топширилсин. Сиз ўшанда бу масалага ҳеч қандай эътироз билдирмаган эдингиз.

Орадан кунлар ўтаверди. Бу қурилишни бошлаш унутилди. Шундан сўнг «Сирдарё-ГРЭСстрой» дирекцияси Сизга 9 декабрь 1969 йилда 648/03-3 номерли хат юбориб, йиғилиш қарорини эслатди. Бу хатга орадан бир ярим ой ўтгандан сўнг, яъни 20 январь 105-рақам билан Сизнинг ўринбосарингиз О. Суслов қуйидагича жавоб қилади:

«Шуни сизларга хабар қиламизки, 7-кўприк қурилиши тресте Киров номли канал орқали свайний (қозиқоёқ) кўприк қуриш имкониятига эга эмас. Бунга сабаблар қуйидагича:

1. Бу қурилиш трестимиз спецификасига ва иш соҳасига кирмайди.

2. 1970 йил давлат планимизга бу қурилиш киритилмаган».

Бу хатни олган «Сирдарё-ГРЭС» дирекцияси В. И. Божко имзоси билан жавоб ёзиб, Сусловга бу ҳақда қарор қабул қилинганини ва у бажарилмаётганини эслатади. Унга на Сиздан, на Сусловдан жавоб олинади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг 1970 йил 27 февралда қабул қилинган қарорида Сиз бошлиқ трестга 1970 йил май ойида Киров номли канал орқали қозиқоёқ кўприк (свайний переход) қурилишини «Узбекгидроэнергострой» трестининг иш плани ҳисобидан тамомлаш вазифаси юклатилган эди. Аммо бу вазифага ҳалигача киришилгани йўқ.

Сиз хатда зикр қилган техник ҳужжатлар 1970 йил январь ойида тайёр бўлган ва ишлаб чиқаришга йўлланма олган эди. У Сизга муддатида етиб борган. Май ойи ўртасида олдим, деганингиз ажабланарли.

Автомобиль ва йўловчилар учун қурилаётган кўприкда ҳам иш чала. Апрель, май, июнь ойларида бу ерга қурувчиларингиз қадам босишмади, ҳеч қандай иш олиб борилмаётир. Бу ҳақда Сиз бошлиқ трест билан «Сирдарё ГРЭС-строй» қурилиш бошқармаси ва унинг дирекцияси ўртасида ёзишмаларнинг сон-саноғи бўлмаётир. устма-уст телеграммалар ҳам «учиб» келиб-кетиб турибди. Бироқ, амалий ишда бурилиш йўқ.

Сансалорлик қачонгача давом этар экан?

Илмий-техника тараққиёти — беш йиллик байроғи

НУР ЙЎЛИ

Ўзбекистонда электр энергия ишлаб чиқариш қанчалик кўпайганини ортиқча таърифлаб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Қадимда корачироқ ёққан хонадонларда Ильич нурлари порлаб турибди. Электр энергия ишлаб чиқармаган ўлка 1968 йили 15 миллиард киловатт-соат электр энергия ёқди. Мамлакатимизда бу йил 740-750 миллиард киловатт-соат электр энергия ишлаб чиқарилади. Станцияларнинг қуввати 165 миллион киловаттдан ошиб кетади. Бу улкан тараққиёт келгусида катта илмий-техникавий масалаларни ҳал қилиш вазифасини қўймоқда. Яқин йилларда электр энергияни узоқ масофага узатиш учун ўзгарувчан ва ўзгармас токнинг янги босқичлари ўзлаштирилади, энергия ҳосил қилишда атом энергиясидан кўпроқ фойдалана бошланади.

Республика энергетикларининг ютуқлари янги техника билан боғлиқ. Техника тараққиёти давлат экономикасини ривожлантиришда ҳал қилувчи омил. Энергетикада ҳам техника таъминоти мукаммал бўлиши керак. Автоматлаштириш ва телемеханизациялаш даставвал энергетикада қўлланганн бежиз эмас. Республикамиз энергетиклари бу ишни биринчи бўлиб амалга оширди.

Энергетикани тўхтовсиз ривожлантириш ва самарадорлигини ошириш учун аввало йирик блокли агрегатларни қўллаш лозим. Бу агрегатларнинг қуввати қанчалик катта бўлса шунча яхши. Уни бошқаришни фан ва техника ютуқлари асосида тўла автоматлаштириш зарур вазифалардан. Электр энергияни узоқ масофага бемалол узатишни таъминлаш учун энг юқори кучланишли — 750-800, ҳатто 1500 киловольтли электр ускуналардан кўпроқ фойдаланиш керак бўлади.

Бундан кейин техникавий — иқтисодий кўрсаткичларни яхшилаш, ёқилғининг солиштирма нархи ва энергиянинг таннархини арзонлаштириш ишларини собит қадамлик билан давом эттириш керак бўлади. Ўзбек энергетиклари олдида келгуси беш йилда Ўрта Осиёда биринчи маротаба 300 минг, кейинроқ 800 минг киловаттли энергетика блокларини ўзлаштириш вазифаси турибди. Бу блокларда қозоннинг босими 240 атмосфера бўлиб, буғ 565-570 ҳароратда бўлади. Бу янгиликлар, энг аввало, Сирдарё ГРЭСи қурилишига тегишли. Иссиқлик станцияси автоматлаштирилган бошқариш комплексига эга бўлади. Унда бошқаришни марказлаштириш учун электрон ҳисоблаш машиналаридан фойдаланилади.

Сирдарё ГРЭСида 300 минг киловаттли биринчи блокни ишга тушириш 1972 йилга планлаштирилган. 1973-1974 йилда ана шундай блоклардан учтаси фойдаланишга топширилади. 1975 йилда эса шу станцияда 800 минг киловаттли блок қурилиши битади. Ҳозир Тошкент ГРЭСи энг арзон энергия ишлаб чиқаряпти. Сирдарё станциясида улкан блоклардан фойдаланиш электр энергиянинг яна ҳам арзон бўлишини таъминлайди. Тежамли агрегатлар ёқилғининг солиштирма нархини ҳам арзонлаштиради. 1975 йилда 1 киловатт-соат электр энергия ҳосил қилиш учун ҳаржланадиган ёқилғи ҳозиргидан 30 граммга камаяди. У бизга миллионлаб сўм тежам беради.

Келгусида 500 киловольт кучланишли электр узатиш линиялари ҳам қурилади. Даставвал, Тошкент ГРЭСи — Сирдарё ГРЭСи — Андижон ўртасида қурилади. Унда реле муҳофаза қурилмаси ва автоматика қурилмаларидан фойдаланилади.

Чорвоқ ГЭСи ва Сирдарё ГРЭСи битганидан кейин уларни тўла автоматлаштириш ва телемеханизациялаш режаланган. Республикамиз энергетика системасида частотаси ва актив қувватини автоматик созлаш қурилмаси жорий этиш мўлжалланяпти. У шаҳар ва қишлоқлар, корхоналарни авария рўй берган вақтда ҳам энергия билан тўла-тўкис таъминлашга ёрдам беради.

Очиғини айтганда ҳозир электр станция ва электр тармоғи ускуналарини марказлашган ҳолда ремонт қилишда қийинчиликлар содир бўлмоқда. Йирик ремонт корхоналари кам. Келгусида бундай корхоналар қурилади. Иссиқлик ва гидроэлектростанциялар ускуналарини ремонт қилишда оғир ишларни комплекс механизациялаш эътиборда тутиляпти. Қишлоқ электр тармоқларини қуриш учун бир неча йирик механизациялашган кўчма колонналар ташкил этиш масаласи ҳам ҳал этилмоқда.

Ҳисоблаш техникасини ривожлантириш бўйича ҳам қиладиган ишларимиз кўп. Энергетика системасини оператив бошқариш, ишни самарали қилиш шуни талаб қилади. Бир неча йилдан буён «Урал-2» электрон ҳисоблаш-ечиш машинаси муваффақиятли фойдаланилмоқда. Ҳозирда Москва инженерлик-экономика институти билан ҳамкорликда бошқаришни планлаштиришнинг автоматлаштирилган системасини яратиш устида иш олиб боряпмиз. Министрлик 1972-1973 йилларда энергетика ишлаб чиқаришини планлаштириш, техникани ва хўжаликни бошқаришнинг мукаммал автоматлаштирилган системасини яратишни мўлжалламоқда.

А. БИКОВ,
Ўзбекистон ССР энергетика ва электрлаштириш министрининг ўринбосари.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

«ТАДБИРКОРЛИК КЕРАК»

Газетанинг шу йил 9 июнь сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган мақолада Сирдарё областида ғўзани комплекс парвариш қилиш тўғри уюштирилмагани, натижада кўпчилик хўжаликларда экин ривожланишдан орқада қолаётганлиги, бегона ўт босиб кетгани фактлар билан очиб ташланган эди.

Ўзбекистон КП Сирдарё область комитетининг секретари ўртоқ И. Обидиннинг редакцияга маълум қилишича, мақолада келтирилган фактлар тўғри деб топилган. Ғўза парваришидаги камчиликларни тугатиш учун бир қатор тадбирлар белгиланиб, амалга оширилган, жумладан мусобақадош районларнинг ўзаро текшириши ташкил этилган.

Область хўжаликларида ғўза парваришининг бориши область партия комитети бюроси йиғилишида муҳокама этилиб, тегишли қарор қабул қилинган.

Область партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари юбилей йилида олинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш учун бутун кучни ғўза парваришига сафарбар этдилар.

«ҒЎЗА ПАРВАРИШИ НЕГА СУСТ?»

сарлавҳали мақола юзасидан Қўшкўпир район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи ўртоқ А. Қурбонбоев редакцияга жавоб йўллади. Газетанинг шу йил 19 июнь сонида босилган бу мақола юзасидан, дейилади жавобда, бошқарма бош агрономи ўртоқ Раҳимов бир группа мутахассислар иштирокида текшириш ўтказди. Текширишда мақолада келтирилган фактлар тўғри чиқди.

Текшириш якуни район ижроия комитетининг мажлисида муҳокама қилинди, Калинин номли, А. Қурбонов номли ва «Москва» колхозлари правлениелари раисларининг, қишлоқ хўжалик мутахассислари ва бригада бошлиқларининг ахбороти тингланди.

Муҳокама қилинган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди. Мақолада танқид қилинган хўжаликларда ҳозир ғўзанинг иккинчи парвариши туталланиб, учинчи комплекс парвариш уюшқоқлик билан бошлаб юборилди.

КИНО

«ЛЕНИН ПЛАНИГА МУВОФИҚ»

Ўзбекистон кинотеатрлари ва киноустановкаларига янги тўла метражли хроникал-ҳужжатли фильм «Ленин планига мувофиқ» деб аталган лента чиқарилмоқда. Бу фильм совет деҳқонларининг қувончли, бахтли-саодатли ҳаётини, Совет ҳокимияти йилларида қишлоқларимизда рўй берган йирик ўзгаришларни, Улуғ Ленин тузиб берган кооперация планининг тантанасини эҳтирос билан ҳикоя қилади.

Марказий ҳужжатли фильмлар студиясининг режиссери И. Сеткина раҳбарлигидаги бир гуруҳ ижодий ходимлар бу фильмни фақат қишлок хўжалик ходимларининг III Бутуниттифоқ съезди ҳақидаги ҳисобот тарзида монтаж қилиш билан чегараланмаганлар. Съезд кунлари олинган жонли кадрлар, қишлоқларимиз жамоли, деҳқонларимиз камолидан сўзловчи нурли лентгалар, архивларимизда сақланаётган минг-минглаб метрли нодир кинолавҳаларни моҳирона монтаж қилиб ҳаяжонли фильм яратганлар.

...Экранда Кремлдаги Съездлар саройининг азамат биноси гавжум, байрам либосида, кўксини қўша-қўша орден ва медаллар безаб турган механизаторлар, оддий деҳқонлар, олимлар, конструкторлар, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши командирлари...

Деҳқончилик илмининг машҳур жонкуяри, халқ академиги Иван Терентьевич Мальцев учинчи съездни очади. Съездни партия ва Совет давлати раҳбарлари Л. И. Брежнев, А. Н. Косигин, В. Н. Подгорний қизгин табриклайдилар, улар қишлоқ хўжалиги ходимлари олдидаги вазифаларни кўрсатиб берадилар, партия ва ҳукуматимизнинг деҳқончиликни янада ривожлантириш бобидаги улуғвор режаларини сўзлаб берадилар. СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Д. Полянский қишлоқ хўжалик артелининг янги намунавий устави ҳақида доклад қилади.

Минбарга бирин-кетин машҳур деҳқон, механизатор, раҳбар ва бошқалар чиқадилар. Улар колхоз тузумини янада мустаҳкамлаш, партия ва ҳукумат топшириқларини фидокорлик билан адо этиш бобидаги ишлари тўғрисида, янги устав ҳақида ҳаяжон билан сўзлайдилар. Экранда Назира Йўлдошева, Қишлоқ хўжалик артелининг бу моҳир ва донгдор ташкилотчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони. Сирдарё областидаги Ленин номли колхознинг раисаси. У жонажон колхози эришган ютуқлар, турли миллат вакилларининг бир оила фарзандларидек аҳил, иноқ, ҳамжиҳатлик билан ишлаётганликларини ҳаяжон билан ҳикоя қилиб беради.

Съездда 4521 делегат қатнашган. Биз экранда уларни ҳар хил ҳолатларда, мажлис, суҳбат, дам олиш асносида кўрамиз. Улар орасида ўзбекистонлик донгдор кишилар талайгина. Хусусан фильм тўқимасига сингдириб юборилган Лаған, Катта Фарғона қувилиши лавҳалари, Ўзбекистон далаларининг гўзаллиги ҳақидаги тарихий лавҳалар ленинча кооператив планининг ҳаётийлигини, ёрқин тантанасини, умидбахшлигини ифодалайди.

Фильмда Ленин ҳаётига, унинг қишлоқларни яшнатиш бобидаги режаларига бағишланган кадрлар талайгина. Қишлоққа илк бор трактор келиши, илк колхозлардаги ҳаёт, ёппасига механизациялаш ҳаракати, донгдор деҳқонлар ташаббуси... каби эпизодлар колхоз тузуми тарихини яққол кўрсатиб беради. Партия қишлоққа юборган 25 мингчилар, ишчилар синфининг деҳқонларга ёрдами ва унинг ажойиб самаралар берганини ҳаёт яна бир бор тасдиқлади. Кўз олдимизда ўзгариб бораётган қишлоқ қиёфаси, Улуғ Ватан уруши ва ундан кейинги даврлардаги колхозлар фаолияти ва ҳозирги кунлардаги гуллаб-яшнаётган, агротехника ютуқлари билан мукаммал қуролланган қишлоқ хўжалиги артеллари фаолияти бирбир намоён бўлади.

Фильм сценарийсини В. Беликов ва Е. Козиров ёзишган.

Фильм зўр эътибор билан томоша қилинади. Лениннинг машҳур Ер ҳақидаги декретидан тортиб, то шу кунлардаги партиянинг қишлоқ меҳнаткашлари тўғрисидаги ғамхўрлиги эпизодлари, гуллаб-яшнаётган қишлоқ жамоли нодир, ёрқин ва жўшқин лавҳа, кадрларда эҳтирос билан, айрим кишилар ҳаёти, тақдири орқали ҳикоя қилинган.

М. ЯХЕЕВ.

АНДИЖОН ОБЛАСТЬ, Балиқчи районидаги «Коммунизм» колхозининг омилкор деҳқонлари шолидан мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Улар асосан вилт билан зарарланган майдонларга шоли экмоқдалар. Бу тажриба вилтни йўқотишда ғоят қўл келмоқда. Ана шу усул билан колхоз деҳқонлари ерларни соғломлаштириб, пахтадан ҳам мўл ҳосил кўтармоқдалар.

Р. Ашуров фотоси.

ТЎЙДАН СЎНГ...

ШИФОКОР ЁН ДАФТАРИДАН

Саратоннинг жазирама шанба кунларидан бири. Иссиқ хаво кишига бамисоли тандирдан уфурилаётган оловдек таъсир қилади. Ҳамроали ака билан Ойниса опа Олмосали исмли яккаю-ягона ўғилларини уйлантиришяпти. Икки оила ва уларнинг қавму-қариндошлари тўй куни аниқ бўлиши биланоқ бир неча ҳафта давомида унга катта тараддуд кўра бошладилар...

Тўйхона. Сердарахт катта ҳовли. Сувлар сепилган. Оппоқ дастурхон устида сон-саноқсиз ноз-неъматлар. Тўйбоши микрофонга гоҳ келиннинг дугонасини, гоҳ куёвнинг дўстларини таклиф қилади. Илиқ сўзлар, эзгу истаклар, ёшларга бахт-саодат тиловчиларнинг сони беҳисоб эди. Табрик ва истак сўзлари айтилганида келин ва куёв ўринларидан туриб, таъзим қилишарди. Тўйда иштирок этаётганлар бирбирларига қараб: «Одам азиз, одоби ундан азиз» деб, келин ва куёвнинг ота-онасига ўз миннатдорчиликларини билдиришарди. Шодлик, қувноқлик шу қадар авжга чиққан эдики, тўйга марҳамат қилган икки юздан ортиқ кишининг бирортаси ҳам тонг отар-отмас кутилмаган фожиа содир бўлишини ҳаёлга келтирмасди...

Ушбу мисраларни ёзар эканман, газетхонларнинг диққатини Ҳамроали ака тўйидан кейин бўлиб ўтган бир воқеага жалб қилмоқчиман. Якшанба. Тонг пайти. Ҳамкасб дўстлардан бири телефон қилиб, оғир аҳволда тез ёрдам машинаси олиб келган бемор тўғрисида хабар бериб қолди. Шифохонага зудлик билан етиб келишимни айтди. Борсак, дарҳақиқат, навбатчи шифокор айтганидек, беморнинг аҳволи оғир, ҳаёти қил устида турар эди, ўқтин-ўқтин қайт қилар, гоҳ хушига келиб, гоҳ беҳуш бўлиб, безовталаниб ётарди. Лаблари кўкариб, томир уришлари сезилар-сезилмас, оёқ ва қўл мушакларида қаттиқ оғриқ пайдо бўлган, ичи суриб, дармонсизланиб қолган эди.

Беморни кўздан кечирар эканман, пешанасидан оқаётган маржон-маржон терини артиб, елпиб ўтирган аёлдан сўрадим: «Бемор сизга ким бўлади? Бу дардга чалинганига қанча бўлди?» Аёл кўзига жиққа ёш олиб, эшитилар-эшитилмас жавоб қилди: «Мен рафиқалари бўламан. Бундан бир неча соат олдин соппа-соғ эдилар. Икки кун давомида дўстимиз Ҳамроали аканинг тўйларида хизмат қилдик. Кўпчилик қатори тўйга тайёрланган таомлардан истеъмол қилдик. Бу киши норин ва қази едилар. Устидан кетма-кет баржом ва Тошкент минерал суви ичдилар, холос. Тўйдан қайтгач, тўрт-беш соат ўтар-ўтмас, «Баданим гоҳ қизиб, гоҳ совуқ қотяпти» деб шикоят қилиб қолдилар. Сўнг титрай бошладилар. Иситмалари кўтарилди. Кўнглим айниятпи, дедилар. Ўқтин-ўқтин қайт қила бошладилар. Сўнг қоринда қаттиқ оғриқ пайдо бўлди. Ич сура бошлади. Ҳолдан кетдилар. Яхшиямки, тез ёрдам машинаси ўз вақтида етиб келди...»

Ўша заҳоти зарур тадбирлар кўрилди. Сал ўтгач, беморнинг дарди хиёл енгиллашди. Томир уриш ҳам бирмунча яхшиланди.

Шу пайт тез ёрдам машинаси шифохонага яна бир неча оғир беморни келтириб қолди. Маълум бўлишича, улар ҳам ўша тўйда серқази норинни роса ейишган экан. Саратоннинг иссиқ кунида бўрсиб қолган норин туфайли уларнинг бари хавфли, оғир дардга йўлиққан экан.

Бу касалликка оид белгилар шундай: бадан совқотиб титрайди, иситма кўтарилади, бош оғрийди, кўл-оёқда оғриқ пайдо бўлади. Томир тортишиб, кўнгил айнийди, тўхтовсиз ич суради. Бемор жуда қисқа вақт ичида бутунлай дармонсиз бўлиб қолади. Бундай дард касалликнинг биринчи кунидаёқ беморни оғир аҳволга солиб қўяди.

Бундай касалликларнинг саратон кунларида тез-тез учраб туриши аввало, об-ҳаво иссиқ пайтларда микробларнинг тез кўпайиб, ривожланишидан келиб чиқади. Аксарият, микроблар кўпроқ сақланган гўштда, эскирган сузмада, холодец ёки бир-икки кун туриб қолган овқатларда, колбаса ва қазида тезда ривожланиб, ўз таркибидан кўп миқдорда заҳарли моддалар ажратади. Овқатнинг мазаси бузилмаса ҳам у микроблар билан заҳарланган бўлади.

Бундан ташқари, жазирама кунларда меъда йўлларининг фаолияти анчагина сусайиб, ташқи муҳитдан кирган микробларга қарши курашиш қобилияти ҳам пасайган бўлади. Шу сабабли микроблар ингичка ичакка тушиб, зумда миллионлаб ва миллиардлаб кўпайиб кетади. Улар ажратган токсинлар эса жуда кучли заҳар бўлиб, ичак шиллиқ қаватига, ичак нерв толаларига қаттиқ таъсир кўрсатади. Натижада ичак фаолияти бузилади. Микроблар қонга сўрилади. Қон орқали мия ва жигар ҳужайраларига, юрак томирлари ва юрак гўштига сингиб, қисқа вақт ичида бутун организмни заҳарлайди.

Бу дардга бир марта чалинган кишилар ойлаб, йиллаб дарднинг ёмон оқибатларига дучор бўлиб қолишлари мумкин. Бундай касалликлар ошхонада эскириб, димиқиб қолган овқатларни ейиш ва дуч келган жойда таом истеъмол қилиш натижасида содир бўлади.

Бундай касаллик, айниқса, ёш болаларда, кексайиб қолган кишиларда, ҳомиладор аёлларда тез авж олиб, жуда оғир кечади. Ҳатто кутилмаган фожиали оқибатларга ҳам олиб келади. Бундан ташқари, бу дардга бир марта чалинган кишилар ойлаб, баъзан йиллаб касалликнинг ёмон оқибатларига дучор бўлиб қолишлари мумкин. Афсуски, бундай оғир дард ошхоналарда эскириб, димиқиб қолган таомларни ейиш ва дуч келган жойда тамаддиқ қилиш туфайли содир бўлади.

Модомики шундай экан, дард азобини чекиб, касалликнинг оғир қолдиқларига дучор бўлиб юргандан кўра, яхшиси, дарднинг олдини олиш ўнғай ва бундай қилиш ҳар бир кишининг қўлидан келади. Шунинг учун пиширилган таомларни фақат салқин, тоза жойда, холодильникда сақлаш зарур ва улар бир кундан ортиқ турмаслиги лозим. Айниқса, ҳозирги саратон кунларида тўйларда тез бузилиб, бўрсиб қоладиган таомларни: норин, холодец, хасип каби овқатларни ниҳоятда эҳтиёткорлик билан истеъмол қилиш лозим. Чунки булар олти-саккиз соат ўтар-ўтмас бузила бошлайди. Бундай таомларни ейишдан аввал, албатта, яна бир бор қайнатиб ёки қирқ-олтмиш минут димлаб қўйиб, кейин истеъмол қилинса, касалликнинг олди олинади.

Саратон иссиғида енгилгина овқатланиш кони фойда. Кучли таомлар ҳаддан ташқари тўйиб ейилса, уни хазм қилиш мураккаблашади. Шу сабабли ҳам қадимдан ёз фаслида совутилган мошхўрда, товуқ шўрва, қайнатма шўрва, мастава, совуқ гўжа, ширчой ва шу каби енгил таомлар истеъмол қилинган. Шуни ҳам айтиб ўтиш зарурки, овқатларни ҳозир пашшадан эҳтиёт қилиш, иложи борича пашшаларни қириб ташлаш керак.

Айни вақтда кўк чой яхнаси, айрон, янги ивитилган қатиқ, муздек қимиз, совутилган ўрик ва олча сувларини ичиш танани яйратади. Иссиқ кунда спиртли ичимликларни мутлақо оғизга олмаслик керак. Чунки улар меъда йўлининг фаолиятини сусайтириш билан баробар жигарни, юрак гўштини, мия ҳужайраларини, қон томирларини қаттиқ жароҳатлантиради.

Булардан ташқари, ҳар бир киши санитария қоидаларини инобатга олиши лозим. Тўйхоналар, уй-жойлар, кўча-куйлар озода тутилиши зарур. Овқат истеъмол қилишдан олдин, албатта, қўлни совунлаб ювиш сиҳат-саломатликнинг гаровидир.

Шабот ХЎЖАЕВ,
медицина фанлари доктори, профессор.

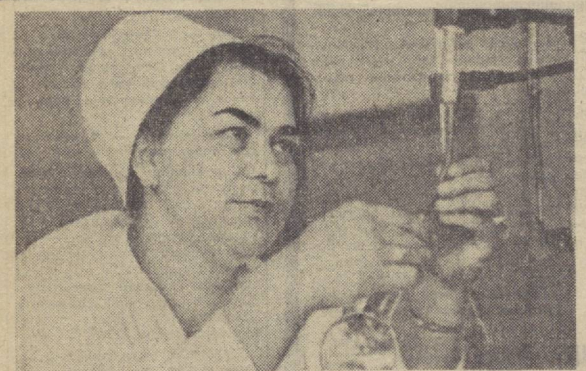

*

Суратда: Тошкент шаҳридаги 320-дорихона кимёгари Мастура Аъзамова. У 17 йилдан буён шу ерда ишлайди. Зиммасидаги вазифани ҳалол ўтаб, кўплаб шогирдларга устозлик қилаётир.

Ж. Раззоқов фотоси.

*

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

ЎТТИЗТА «ҚЎЛ»ЛИ ЭКСКАВАТОР

Ленинград экскаватор заводи шу йилиёқ гидравлик приводли экскаваторларни ишлаб чиқара бошлайди.

Конструкторлар экскаваторнинг арқонлари ва лебедкалари ўрнига гидравлик домкратлар қўйиб, машинанинг маневр қила олиш қобилиятини ошириб юбордилар, Ярим куб метрли чўмичи бўлади.ган янги экскаватор 30 хилгача алмашлаб қўйиладиган ускуна олади. У энг кўп тарқалган машиналардан бири бўлиб қолаверади.

ЕР ТАГИДАГИНИ КУРА ОЛАДИ

Фрунзе шаҳридаги контроль-ўлчаш асбоблари заводи ер остидаги кабель ва қувурларни контактсиз изловчи «ИПКТ-69» маркали асбобнинг дастлабки тажриба намуналарини ясади. Бу асбоб 5 метргача чуқурликда ётувчи ер ости коммуникациялари схемасини «кўришга» имкон беради.

«ИПКТ-69» халақитлардан чўчимайди. У электр линиялари, темир йўллар ва бошқа электр установкаларининг бевосита яқинида коммуникацияларни бемалол излайверади. Ҳолбуки, мавжуд трасса изловчиларнинг ҳеч бири бундай шароитларда ишлолмайди.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ИЮЛЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ!

МАКРИД ҚАҲРАМОНЛАРИ

— Табиатга ҳам ҳайронсан. Китобда сув мўл-у, бир қарич ҳам бўш ер йўқ. Қашқадарёнинг қуйи оқимида ер учсиз — адоқсиз-у, сув йўқ. Телба-тескари табиатнинг ишлари ҳам..

Бунақа гапларни, баҳсларни Қашқадарёда кўп эшитасиз. Обком ва райкомда ҳам. Деҳқонлар гурунгида ҳам. Абдувоҳид Каримов ҳам район партия комитетига биринчи секретарь бўлиб келиши билан шу муаммога дуч келди. У асли — ирригатор. Республиканинг Эски Ангор, Аму—Бухоро каналлари, Қарши гидроузели каби йирик сув иншоотлари қурилишида қатнашган. Тажрибали мутахассис. «Китобда ер йўқми? Тахтақарача тоғи ёнбағридаги Макрид чўличи!» У Макридга тез-тез қатнайдиган бўлиб қолди.

Китоб — Қашқадарё областининг энг серҳосил районларидан. Китобдан машҳур соҳибкорлар, уста пахтакорлар, меҳнат қаҳрамонлари етишиб чиққан. Район пахтакорларининг ажойиб анъаналари, ўрганса арзийдиган тажрибалари бор. Китобликлар йил сайин кўплаб мева, сабзавот, пилла, пахта ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириб келадилар. Ўтган йил район пахтакорлари 8 минг 200 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 32,5 центнердан «оқ олтин» етиштириб, ҳосилдорлик жиҳатдан республикамизда етакчи районлар қаторидан ўрин олди.

Кейинги йилларда райондаги қатор пахтакор хўжаликларнинг серҳосил майдонлари вилт билан зарарланди. Вилт ҳар йили янги-янги майдонларни заҳарламоқда, ғўза айни ҳосил тўплаш даврида катта-катта карталардаги ўсимлик сарғайиб кетмоқда ва ҳосилга жиддий путур етказилаяпти. Бу майдонлардан олинаётган ҳосилнинг сифати паст бўлаяпти. Китобликларнинг Макрид чўлига катта умид ва орзулар билан қарагачликлари, чўлни баҳамжиҳат ўзлаштиришга киришганликларининг боиси ҳам ана шунда. Районда пахта ҳосилдорлигини камайтирмаган ҳолда, алмашлаб экишни жорий этиш, вилт билан зарарланган майдонларнинг анчагина қисмига бошқа экинлар экиш зарур эди. Район партия ва совет ташкилотлари тажрибали деҳқонлар, мутахассисларнинг маслаҳати билан 16 минг гектар майдонни эгаллаб ётган Макрид чўлини ўзлаштиришга қарор қилишди.

Биринчи бўлиб чўлга топографлар, лойиҳачилар келишди. Шундай қилиб асрий чўлнинг тинчи бузилди. Чўлга ер текислаш, қазиш учун мўлжалланган механизмлар, зарур техника келтирилди. Райондаги барча пахтакор хўжаликлардан тажрибали деҳқонлар, чўлқуварлар келишди.

Макрид чўлига сув келтириш — китобликлар олдида муҳим муаммоларни қўйди. Чунки, Макрид чўли район территориясини кесиб ўтадиган Қашқадарёдан анча баландда. Буни область суғориш системалари бошқармаси «Кашкадарьяводстрой» трестининг инженерлари билан ҳамкорликда ҳал этди. Канал чўлга 12 километр узоқликдан сув ўз оқими билан келадиган қилиб қазиладиган бўлди. Ёз ойлари Қашқадарёда сув жуда озайиб қолади. Оқдарё эса ёзда ҳам тўлиб оқади. Агар сув Оқдарёдан олинадиган бўлса, чўл билан Оқдарё оралиғида Қашқадарё узала тушган. Бу ҳам мутахассислар томонидан ижобий ҳал этилди. Оқдарёдан канал қазилиб, Қашқадарёгача чўзилди ва чўлга об-ҳаёт элтиш учун мосламалар қурилди. Шундай қилиб Қашқадарёда сув камайиб қолган кезларда Макрид чўли Оқдарё суви билан таъминланадиган бўлди.

Макрид чўлининг 10 минг гектарида пахтачиликни, 6 минг гектарида боғдорчилик, полизчиликни ривожлантириш учун катта имкониятлар бор. Бу йил биринчи марта 2 минг гектар майдон ўзлаштирилди. Чўлнинг асосий қисми текис, суғоришга қулай бўлганлиги учун ҳам жуда катта текислаш ишларини олиб боришга ҳожат йўқ. Шунинг учун ҳам биринчи галда ирригация иншоотлари қурилишига асосий эътибор берилди. 16 километр узунликдаги Макрид канали уч ой ичида қурилиб тамомланди. Шундан 10 километрига бетон «кўйлак» кийдирилди. Экскаваторчи Кўчқор Рўзиев, Очил Султонов, бульдозерчи Ибодулло Тўраев, Анатолий Басовлар тоғ-тоғ тупроқ суриб, сувга йўл очишди: 50 километрга яқин ички, хўжаликлараро канал ва ариқлар қазилди, 25 километр ички ариқлар бетонланди. Ўнлаб сув айиргич иншоотлар, кўприклар, дюкерлар қурилиб ишга туширилди, қувурлар ташланди. Сув чиқмайдиган майдонларга об-ҳаёт етказиб бериш учун эса 8 жойда насослар ўрнатилди.

— Янги ерларни кенгайтириш, гарантияланган ҳосил олиш учун, — деди райком секретари Қиём Бурхонов. — Энди Оқдарёда Ҳисорак сув омборини қуриш зарур бўлиб қоляпти.

Шундай қилиб, Макрид чўлининг дастлабки 2 минг гектар ерига чигит экилди. Боғ-роғлар барпо этилди. Чўлқувар пахтакорлар бўлажак ҳосил тақдирини ўйлаб иш тутаяптилар, Навоий номли, Карл Маркс номли, Ленин номли, Куйбишев номли колхозларнинг азамат пахтакорлари ўзлаштирган майдонларда ғўзалар, айниқса, яхши ривожланмоқда. Бу хўжаликларнинг пахта пайкалларида ўсимлик агротехника муддатларида парвариш қилинаётганлиги туфайли ғўзалар ёппасига кўсаклаб қолди.

Нурим Маликов Навоий номли колхозда энг илғор бригада бошлиқларидан эди. У раҳбарлик қилаётган бригада миришкорлари ҳар гектар майдондан 40-45 центнердан «оқ олтин» ҳосили кўтариб келардилар. Макрид чўлига ҳужум бошланиши биланоқ, Нурим Маликов бригадаси билан чўлга кўчиб чиқди. 70 гектардан ортиқ майдонни ўзлаштириб, чигит экди. Ҳозир у бошқараётган бригада далаларида ғўзалар кунда бир яшнаб ривожланаётир. Чўлқуварлар ҳар гектар ердан 45 центнерлик марранн кўзлаб ишламоқдалар.

— Макридда ҳарорат иссиқ, ғўзабоп. Ҳашарот йўқ. Эски ерларда экинни карадрина, вилт оларди. Янги ернинг кам-кўстини билиб олдик. Ғўзани 90×20 сантиметр кенгликда ўстиряпмиз. 45 ни мўлжаллаб турибмиз ҳозир, — деди Маликов.

— 45 центнер кўп эмасми?

— Райкомбобо ҳам, ўйлаб гапиряпсизми, девдила, 45 центнер десам. Хўп ўйлаганмиз. Агар ғўзамиз яна икки сув ичса, бас. Пахтамиз яхши тугунчалаяпти.

Карл Маркс номли колхоздан Саман Орзиқулов, Куйбишев номли колхоздан Исомитдин Раҳмонов, Ленин номли колхоздан Парда Ҳайдаволов, Шайман Бобоев каби тажрибали пахтакорлар бошқараётган бригадаларнинг «оқ олтин» ижодкорлари ҳам Макрид чўлида шижоаткорлик билан меҳнат қилаётирлар.

Бу йил баҳорда Макрид чўлига 200 мингдан зиёд чинор, тол, қайрағоч ва бошқа манзарали мевали дарахт ниҳоллари ўтқазилган эди. Ҳозир ана шу ниҳоллар кўкка бўй чўзиб, чўл ҳуснига-ҳусн қўшиб турибди. Келажакда Макрид чўлидан ўзлаштириладиган майдонларнинг 4 минг гектардан ортиқроғи боғроғ бўлади.

Макрид канали Оёқсойгача узайтирилади. 10 минг гектар майдондаги пахтазорни ва боғроғларни таъминлайдиган даражада об-ҳаёт етказиб бериб туради.

Массивда 25 та типовой дала шийпонлари, меҳмонхона, чойхоналар қад кўтармоқда. 10 жойда дала меҳнаткашларининг мириқиб дам олишлари, унумли меҳнат қилишлари учун вақтинчалик дала шийпонлари қурилди. Дала шийпонларининг ҳаммаси газлаштирилди, электрлаштирилди. Барча дала шийпонлари ёнидан артезиан қудуқлар қазилиб, зилол сув чиқарилди.

Макрид чўлида 10 километр узунликда магистраль йўл қурилди ва асфальтланди. 45 километрга яқин ички тош йўллар фойдаланишга топширилди.

— Партиямиз Марказий Комитетининг июль Пленумида қишлоқ хўжалигига оид муҳим масалалар кўрилди,— деди Китоб район партия комитетининг биринчи секретари ўрток А. Каримов. — Макрид чўлини ўзлаштириш районда алмашлаб экишни тўла жорий этишга кенг имкониятлар яратиб бериб қолмасдан, эски пахтазорлар ўрнида боғ-роғларни кўпайтириш, беда, маккажўхори, сабзавот экиш ва кўплаб чорва маҳсулотлари етиштириш мумкин бўлади. Янги боғдорчилик совхози ташкил этилади.

Дастлабки, ҳисоб-китобларга қараганда, Макрид массивида ҳар гектар майдонни ўзлаштириш учун минг сўм сарфланаяпти. Қарши чўлида ҳар гектар майдонни ўзлаштириш эса 7 минг сўмга тушади. Макрид чўли Зарафшон тизма тоғларига туташиб кетган. Ер ости суви жуда пастда жойлашганлиги учун ҳам ернинг шўрланиш хавфи йўқ. Шунинг учун ҳам чўлнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш учун ортиқча харажатлар бўлмайди, фақат ирригация иншоотлари қурилиши давом эттирилади. Макрид чўлига ҳар йили ўртача 700-750 миллиметр нам тушади. Бу эса ерларга қишда яхоб бермасдан пахта ва бошқа экинлардан мўл ҳосил олиш имкониятини беради.

Яқинда Макрид чўли учун қўшимча ўғит ва зарур техника, механизмлар ажратилди. Чўлни ўзлаштиришни давом эттириш учун эса 3 миллион сўм маблағ берилди. Бу йил Макрид чўлида 26 бригада ташкил этилиб, 2 минг гектар майдонда пахтачилик ривожлантирилаётган бўлса, келаси йил 4 минг гектар ер суғорилади. Макрид чўлида деҳқончилик қилаётган пахтакорлар ҳар гектар ердан биринчи йиллиёқ 30-35 центнердан «оқ олтин» хирмони кўтариш иштиёқи билан ишламоқдалар. Чўлни ўзлаштириш учун қилинган харажат биринчи йилдаёқ тўла қопланади. Китобликлар Макрид хазинасини очишяпти. Интилганга толе ёр, дейдилар.

С. НУРОВ,
П. ГАДОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.
Китоб райони.

ДЎСТЛИК ВА ҲАМЖИҲАТЛИК ВАЗИЯТИДА

(Боши биринчи бетда).

1969 йил 19 декабрда имзоланган савдо битимини амалга оширишга доир конкрет чора ва тадбирлар ишлаб чиқилди.

Совет ҳукумати Бангида оналик ва болалик марказини қуриб беришга ва шунингдек университет учун керакли ўқув ва лаборатория ускуналарини Марказий Африка республикаси халқи ва ҳукуматига туҳфа қилиб етказиб беришга принципиал розилик берди.

Томонлар ҳар иккала мамлакатнинг давлат, касаба союз, жамоат, хотин-қизлар, ёшлар, спорт ва маданият ташкилотлари ўртасида ҳамкорлик ва алоқаларни ҳар томонлама давом эттириш ва ривожлантириш тўғрисида келишиб олишди.

Музокаралар ва фикрлашувлар чоғида Совет Иттифоқи билан Марказий Африка республикасининг кўпгина актуал халқаро проблемаларга доир позициялари бир-бирига яқин эканлиги ва ҳар иккала томон империализмга, эски ва янги мустамлакачиликка қарши курашда, халқаро кескинликни юмшатиш ва янги жаҳон уруши хавфининг олдини олиш учун, агрессия ва уруш кучларига қарши курашда актив ҳамкорлик қилишга тайёр эканликлари билдирилди.

Ҳар иккала томон Африкадаги миллий озодлик ҳаракатини қўллаб-қувватлашларини айтдилар ҳамда миллий озодлик, мустақиллик ва социал тараққиёт учун кураш олиб бораётган барча халқларга бирдамлик изҳор этдилар.

Совет Иттифоқи ва Марказий Африка республикаси империалистларнинг Яқин Шарқдаги ва Ҳинди — Хитойдаги сиёсатини қоралайдилар, ўз давлатларининг эркинлиги, миллий мустақиллиги ва территориал бутунлиги учун курашаётган халқларга бирдам эканликларини билдирадилар.

Томонлар Яқин Шарқдаги аҳвол тўғрисида фикрлашиб олиб, Исроил араб мамлакатларининг территорияларини ҳамон оккупация қилиб турганлигидан ўзларининг ташвиш тортаётганликларини билдирдилар.

Ахборотда уқтириб айтиладики, Вьетнамда давом этаётган уруш ҳамда уруш ҳаракатларининг Камбоджага ва Лаосга ёйилганлиги Шарқи—Жанубий Осиёдаги уруш хатарли кенгайиб бораётганлигини кўрсатади, бу эса бутун халқаро вазиятга жиддий таъсир ўтказади.

Совет Иттифоқи ва Марказий Африка республикаси қаттиқ халқаро контроль остида ёппасига ва батамом қуролсизланиш, шу жумладан ядровий қуролсизланиш проблемаларини ҳал этишга кўмаклашишга ўзларининг интилаётганликларини яна бир марта таъкидладилар.

Ҳар иккала томон, дейилади қўшма ахборотда, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлашдаги муҳим ролига нисбатан ўз позицияларини таъкидлайдилар.

Олий меҳмон Совет Иттифоқида бўлган вақтида жуда яқин меҳмондўстлик билан қизғин кутиб олинганлиги учун ўз номидан, шунингдек ўз делегацияси номидан СССР Олий Совети Президиумига, Совет ҳукуматига ва бутун совет халқига ташаккур изҳор қилди.

Марказий Африка республикаси Президенти, ҳукуматининг бошлиғи генерал Ж. Б. Бокасса жаноби олийлари СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорнийни расмий визит билан Марказий Африка республикасига боришга таклиф қилди. Бу таклиф мамнуният билан қабул қилинди. (ТАСС).

АХБОРОТ

Маданият хабарлари

«БАҲОР» САФАРИ

«Баҳор» Ўзбек давлат ансамблининг ижодий коллективи Фарғона водийси бўйлаб ижодий сафарга чиқди. Санъаткорлар коллективи Наманган, Андижон, Фарғона область меҳнаткашлари ҳузурида янги программада тайёрланган номерларни ижро этади. Булар орасида афғон, араб, ҳинд, эрон халқларининг миллий рақслари ҳам бор.

Ансамблнинг бадиий раҳбари СССР халқ артисти Мукаррама Турғунбоева бошчилигидаги ижодкорлар Фарғона областида дастлабки концертларни бошлаб юбордилар.

ТОЖИК ҚАРДОШЛАР ҲУЗУРИГА

Ўзбекистон давлат филармониясининг Тўхтасин Жалилов номли халқ чолғу асбоблари оркестри коллективи қардош Тожикистон республикасига жўнаб кетди. Олтмиш кишидан иборат ижодий коллективга Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Саид Алиев раҳбарлик қилмпти. Оркестрнинг ёзги мавсум гастролида Ўзбекистон ССР халқ артисти Ғулом Абдураҳмонов, республикада хизмат кўрсатган артистлар Олмахон Ҳайитова, Тўхта Рисметова, ёш хонанда ва раққосалар Гулчеҳра Исмоилова, Ойхон Ёқубова, Дилбар Файёзова ўртоқлар ҳам қатнашмоқдалар.

ЖАНГЧИЛАР МЕҲМОНИ

Совет Армиясининг фашистлар Германияси устидан ғалаба қилганлигининг 25 йиллиги муносабати билан Ўзбекистон санъаткорларининг бир гуруҳи Польша Халқ Республикаси бўйлаб сафарга тайёргарлик кўрмоқда. Артистлар юбилей программаси асосида жангчилар ҳузурида концертлар берадилар.

Санъаткорларнинг кўпчилигини ёшлар ташкил қилади. Аюбжон Қодиров, Баҳром Мавлонов, Ойниса Кучликова, Гулшод Отабоева, Роза Муродова каби санъаткорлар поляк дўстлар ҳузурида намойиш этиш учун хилма-хил номерлар ҳозирлаб қўйдилар.

Н. ИНОҚОВ.

ПАХТАКОРЛАР ОЛҚИШИ

СССР халқ артисти Ҳалима Носирова раҳбарлигидаги ўзбек санъат усталаридан бир гуруҳи Самарқанд области дала меҳнаткашлари ҳузурида ранг-баранг куй ва қўшиқлар ижро этиб, кўпчиликнинг олқишига сазовор бўлмоқда. Ўзбекистон ССР халқ артистлари Саттор Ярашев, Жамол Низомхўжаев, Клара Юсупова, Ҳалима Комилова ва республикада хизмат кўрсатган артистлар Эргаш Йўлдошев, Михаил Давидов, Роза Юсупова ва Салоҳиддин Тўхтасиновларнинг ҳар бир чиқиши томошабинлар томонидан қизғин қарши олинмоқда.

Ҳ. САМАДОВ.

САЛОМАТЛИК — ТУМАН БОЙЛИК

МЕДИКЛАР КЎРИГИ

Яқинда Тошкентнинг «Ғалаба» паркида 17 та медицина корхоналарининг сиҳат-саломатлик кунига бағишланган кўргазмаси бўлиб ўтди.

Шаҳарнинг Киров районида жойлашган 5-бирлашган поликлиниканинг ишчи-хизматчилари бу кунга яхши тайёргарлик билан келганликларини намойиш этдилар. Бу поликлиника ходимлари 60 та турли хил фотостендлар олиб келиб, кўпчиликнинг ҳурматига сазовор бўлдилар. Врачлардан Нодира Ҳусанова ҳамда Қумри Носироваларкишиларнинг қон группасини текширишда алоҳида хизмат қилишди. Мастурахон Тожиева эса кишиларнинг тишларига катта эътибор билан қарамоқда, уларга тиш оғриғининг давоси тўғрисида маслаҳатлар бермоқда.

Шунингдек врачлардан Сурайё Йўлдошева, Серафима Фузайлова ўртоқлар кишиларнинг томирини текширишда уларга ўзларининг содиқ дўст эканликларини намойиш қилмоқдалар.

— Бизнинг бундай ҳурматга сазовор бўлишимизда поликлиника бош врачи Қумри опа Нуъмонованинг хизматлари улуғдир, — деди поликлиника бош врачининг ўринбосари Ғани ака Рашидов.

Шунингдек 4-болалар санаторийсининг аҳил коллективи ҳам сиҳат-саломатлик кунини яхши кутиб олганлардан ҳисобланади. 17-шаҳар касалхонасининг меҳнат коллективи 21-Киров район поликлиникаси ҳамда 31-Киров район поликлиникаси ишчи-хизматчилари дам олувчиларга намунали хизмат кўрсатдилар.

А. ФОЗИЛОВ.

Турли мамлакатларда

РУМИНИЯ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРИ

БУХАРЕСТ, 13 июль. (ТАСС). Руминия Коммунистик партияси ташкил топганига 1971 йилнинг май ойида 50 йил тўлади. Бу ерда Руминия Коммунистик партияси Марказий Комитети пленумининг шу санани байрам қилиб ўтказиш тўғрисидаги қарори эълон қилинди.

Руминия Коммунистик партиясининг раҳбарлигида, дейилади қарорда, Руминия меҳнаткашлари кураш ва ғалабалар йўлини босиб ўтдилар, ҳоким синфлар ва чет эл империализми ҳукмронлигини ағдариб ташладилар, халқ революциясини амалга оширдилар, социализм қуришга киришдилар, Руминияга социал тараққиёт йўлини кенг очиб бердилар.

Россиядаги улуғ Октябрь Социалистик революциясининг ғалабаси инсониятга капитализмдан социализмга ўтиш даврини очиб берди, Руминиядаги революцион ишчилар ҳаракатини илҳомлантирувчи ўрнак бўлди, бу ҳаракатга чуқур таъсир ўтказди, дейилади қарорда. Руминия революцион курашчилари, Руминия халқ оммаси Октябрь революциясининг тантанасини эркинлик ва тараққиёт орзуларини рўёбга чиқариш учун курашишга рағбатлантирувчи, социал ва миллий озодлик учун курашга чақирувчи оташин даъват деб билдилар.

Шонли Совет Армиясининг, Совет Иттифоқи қаҳрамон халқларининг эришган порлоқ ғалабалари румин халқи озодлик курашининг ғалаба қозонишии учун алоҳида аҳамиятга эга бўлди. Совет Иттифоқининг қаҳрамон халқлари ва Совет Армияси гитлерчиларга қарши курашнинг асосий юкига бардош бериб, халқларни фашизм асоратидан қутқаришга ҳал қилувчи ҳисса қўшдилар.

Руминия Коммунистик партияси Марказий Комитети Руминия Коммунистик партиясининг 50 йиллиги байрамини X съезд ишлаб чиққан, ватанни яшнатишга, социализм қуришда, иқтисодий ва маданий ривожланишда халқнинг турмуш даражасини оширишда, партияни янада мустаҳкамлаш, жамиятда партиянинг раҳбарлик ролини тағин ҳам кучайтириш учун, меҳнаткашлар кенг оммаси орасида партиянинг сиёсий, ташкилотчилик ва идеология ишларини кучайтириш учун олиб борилаётган курашда янги муваффақиятларни қўлга киритишга қаратилган улуғвор программани амалга ошириш йўлида ижобий иш олиб бориш белгиси остида ўтказишга қарор қилди.

БЕРЛИН. Суратда: шаҳар марказидаги немис давлат опера ва балет театри биносининг кўриниши. Республикада энг йирик санъат даргоҳи ҳисобланган бу театр саҳнасида Совет Иттифоқи Катта театрининг гастроллари зўр муваффақият билан ўтди.

Г. Соловьев фотоси.

МЕҲНАТ ВА КАПИТАЛ

◆ Германия Федератив Республикасидаги бир қанча заводларда кейинги вақтда забастовкалар бўлиб ўтди. Эссендаги «Крупп Аг» концернининг темирчилик-пресс ва қуюв заводларида бир неча соатгача иш тўхтаб қолди. Ишчилар иш ҳақининг оширилишини талаб қилдилар. Нордхаймдаги «Шнайдер» арматура заводида иш ташловчилар муваффақиятга эришдилар: Корхона эгалари уларнинг иш ҳақини оширишга мажбур бўлди. Ишчилар Дюссельдорфдаги «Гутехофнунгсхютте» концернига қарашли металлургия заводи хўжайинларини ҳам ён беришга мажбур қилдилар. Бу ерда корхона эгаларининг завод «рентабел эмас» деган баҳона билан уни ёпиб қўйиб, юзлаб ишчиларини ишдан маҳрум қилиш ниятига қарши забастовка бошланган эди. Хўжайинлар ишчиларни бошқа корхоналарда иш билан таъминлаб, иш ҳақининг аввалги миқдорини сақлаб қолишга кафолат беришга мажбур бўлдилар.

◆ Англияда Бирмингем шаҳрида жойлашган «Лукас» автомобиль компаниясининг 22 минг ишчиси бошлаган забастовка уч ҳафта давом этди. Корхона эгалари меҳнаткашларнинг меҳнат шароитини яхшилаш тўғрисидаги талабларини қисман қондиришга мажбур бўлдилар. «Морнинг стар» газетасининг ёзишича, забастовка жанговар ва ташкилий тусда ўтди. Корхона эгаларининг иш ташловчилар сафларига нифоқ солиш йўли билан уни барбод қилиш йўлидаги ҳамма уринишлари батамом мағлубиятга учради. Ишчиларнинг талабларини дарҳол қондирилиш истаги билдирилмаганлиги автомобиль саноати хўжайинларига қимматга тушди. Хабар қилишларича, корхона бекор турганлиги сабабли «Лукас» компанияси беш миллион фунт стерлинг зарар кўрган.

◆ Шарқий Покистон пойтахти — Даккадаги давлат муассасаларининг оз маош оладиган хизматчиларидан 16 минг киши забастовка эълон қилди. Улар адолатли иш ҳақи белгиланишини ва меҳнат шароити яхшиланишини талаб қилмоқдалар. АПП агентлигининг хабар қилишича, Шарқий Покистоннинг вилоят ҳукумати забастовкани қонунга хилоф деб эълон қилди. Забастовканинг 40 қатнашчиси қамоққа олинди.

◆ Италия газеталари ва агентликларининг техникавий ходимлари салкам икки ой давом этган қаттиқ забастовка кураши натижасида катта ғалабага эришдилар. Касаба союзлари вакиллари билан ноширлар бирлашмаси ўртасида янги умуммиллий коллектив шартномаси имзоланди. Бу шартномада меҳнаткашлар талабларининг кўп қисми ҳисобга олинди. Жумладан, уларнинг асосий иш ҳақи ошириладн, меҳнат шароитларини яхшилаш тадбирлари кўзда тутилади, касаба союз ҳуқуқлари кенгайтирилади. (ТАСС).

ЖАҲОН БИР ҲАФТА ИЧИДА

ИТАЛИЯДАГИ ТАНГЛИК САБАБЛАРИ

6 июль куни Италияда ғайри табиий бир вазиятда тўсатдан яна ҳукумат танглиги рўй берганлиги матбуотни ҳам, жамоатчиликни ҳам ҳайратда қолдирди. Ҳукумат бошлиғи христиан демократ М. Румор одатга хилоф равишда «сўл марказ» ҳукумат коалициясига кирувчи партияларнинг раҳбарлари билан маслаҳатлашмай туриб, ҳатто ўз кабинетининг кўп аъзоларини хабардор қилмай туриб истеъфо тўғрисидаги аризани республика президентига топширди.

Шу нарса диққатга сазоворки, «сўл марказ»нинг бир қатор етакчи сиёсий арбоблари, шу жумладан, бош министр ўринбосари Де Мартино, сенат раиси Фанфани ва бошқалар Румор қароридан ўзларини дарҳол четга олдилар. Гап шундаки, якка бошчилик билан қилинган ана шу ҳаракатлар ғоят таҳликали характерга эга. Коммунистик матбуот бу ҳаракатларни «салкам тўнтариш» деб атади. Ҳамма сўл партиялар ва касаба союзлари Руморни қаттиқ қораламоқдалар. Лекин социал-демократлардан тортиб янги фашистларгача бўлган ҳамма ўнглар уни олқишламоқдалар.

Римда чиқадиган ҳафталик «Экспрессо» газетасининг фикрича, «бутун урушдан кейинги даврдан то ҳозиргача энг қалтис» танглик бўлган бу сафарги танглигининг сабаби нима? Унинг бир қатор мураккаб ички ва ташқи сиёсий жиҳатлари бор. Шу жиҳатларнинг ҳаммасини жамлаб, қисқа қилиб айтиладиган бўлса, маҳаллий реакция ҳам, шунингдек ажнабий реакция ҳам Италиядаги воқеаларнинг кейинги вақтлардаги боришидан жуда ғижиниб, бу воқеаларнинг ривожини бошқа томонга — ўнгга буриб юборишга интилмоқда. Консерватив доиралар итальян меҳнаткашларининг корхона эгаларидан ва ҳукуматдан катта нарсаларни талаб қилиб, ундириб олаётганлигидан, бир нача муҳим демократик ислоҳотлар ўтказишни қаттиқ туриб талаб қилаётганлигидан жуда ташвишга тушиб қолганлар.

Италия буржуазияси социалистларни ҳукумат составига киритишга унчалик қарши эмаслар, лекин улар бунинг учун социалистларнинг христиан демократлар ўтказаётган ўзига мақбул сиёсатга итоатгўй бўлишини шарт қилиб қўядилар. Социалистлар кенг меҳнаткашлар оммасининг талабларига бирон бир тарзда ён босгудек бўлсалар, бунда «сўл марказ» реакциянинг дидига тўғри келмайди ва у ўзига маъқулроқ вариантни қидириб топишга ҳаракат қилиб қолади.

Коммунистлар, Италиядаги ҳамма прогрессив партиялар ва ташкилотлар халқни ҳушёр бўлиб туришга, ашаддий реакциянинг мамлакатдаги ҳокимиятни босиб олиш йўлидаги уринишларни барбод қилишга чақирмоқдалар.

САЙГОНДАГИ КЕНГАШ

Сайгонда АҚШ, Австралия, Таиланд, Сайгон ва Сеул қўғирчоқ режимлари ташқи ишлар министрларининг йиллик кенгаши тамом бўлди. Кенгашда Янги Зеландия бош министри ҳам қатнашди.

Сайгон кенгашининг расмий кун тартибига биноан, унинг қатнашчилари Вьетнамдаги урушни «вьетнамлаштириш» қандай бораётганлигини ва Шарқи-Жанубий Осиёдаги умумий аҳволни қараб чиқишлари лозим эди. Лекин якунловчи ахборотдан маълум бўлишича, «Камбоджадаги аҳвол» асосий масала бўлиб қолган. Бошқача қилиб айтганда, Американинг ердаги қўшинлари шу мамлакатдан чиқиб кетишга мажбур бўлганидан кейин Камбоджага қарши қуролли агрессияни давом эттириш йўллари ва методлари муҳокама қилинган. АҚШ давлат секретари Уильям Рожерс АҚШ иттифоқчиларини Вашингтоннинг Камбоджадаги иғвосига тезроқ жалб этиш учун зўр бериб ҳаракат қилиб кўрди. Рожерс уларни Лон Нолнинг Пномпень режимига «шошилинч ёрдам бериш» масалалари хусусида «жиддий» ўйлаб кўришга» чақирди. «Нью-Йорк Таймс» газетасининг эътироф қилиб ёзишича Лон Нолнинг аҳволи «беқарор» бўлиб турибди ва тобора «ёмонлашмоқда».

Солдатлари уч ойдан бери Камбоджа диёрида бебошлик қилаётган Жанубий Вьетнам тўдасининг вакили кхмер халқига қарши СЕАТО ҳарбий блокига аъзо бўлган мамлакатларнинг коллектив агрессиясини бошлашни жон-жаҳди билан талаб қилди. Лекин, афтидан, Сайгон йиғинининг бошқа қатнашчилари ҳозирча ўз зиммаларига каттароқ ҳарбий мажбуриятлар олмасликка қарор бердилар. Ҳатто АҚШнинг энг садоқатли иттифоқчиларидан бири, Камбоджага мунтазам қўшинларини юборишни неча марталаб Вашингтонга ваъда қилган Таиланд ҳам, «Нью-Йорк таймс» газетасининг ёзишича, ҳалигача мазкур масала юзасидан «сиёсий қарор» қабул қилгани йўқ.

АҚШ ҳукумати Камбоджага қарши коллектив интервенцияда қатнашишга ўз «иттифоқчилари» ва малайларини мажбур қилишга муваффақ бўлиш-бўлмаслигини яқин ойлардаги воқеалар кўрсатиб беради. Ҳозир эса шу нарса равшанки, Сайгондаги кенгаш Қўшма Штатлар умид қилган натижаларни бергани йўқ.

Вьетнам, Камбоджа ва Лаос ватанпарварларининг озодлик ва мустақиллик учун олиб бораётган қаҳрамонона кураши, Ҳинди-Хитойдаги империалистик бедодликни бутун дунё халқлари ғазаб билан қоралаётганлиги шундай чўққига кўтарилдики, натижада АҚШнинг Шарқи-Жанубий Осиёдаги агрессив блокда қатнашувчи шериклари Пентагоннинг янги авантюраларига бош қўшишдан аввал қайта-қайта ўйлаб кўришга мажбур бўлмоқдалар.

КИПРДАН ОЛИНГАН ХУШХАБАРЛАР

Кипр Республикаси территорияси жиҳатидан ҳам, аҳолиси жиҳатидан ҳам чоғроқ бир давлатдир. Лекин Шарқий Ўрта денгизда жойлашган ана шу районга кейинги 15 йил мобайнида жаҳон матбуоти доимо жуда катта эътибор бериб келмоқда. Бу нарса Кипрнинг муҳим стратегик мавқега эга эканлиги ва унда рўй бераётган кўпдан-кўп воқеалар билан изоҳланади.

Афсуски, ана шу воқеалардан кўплари таҳликали, баъзан ҳатто фожиали тус олмоқда: Оролда истиқомат қилувчи греклар билан турклар ўртасида қонли тўқнашувлар бўлиб ўтди, давлат тўнтариши қилишга уриниб кўрилди, ўнг унсурлар террорчилик ҳаракатлари олиб бордилар, реакцион кучлар Кипр мустақиллигига путур етказиб, уни «НАТОнинг ғарқ бўлмас авианосецига» айлантириш йўлидаги кирдикорларини амалга оширмоқчи бўлиб кўрдилар.

Бироқ, шу ҳафта ичи Кипрдан олинган хабарлар ёш республиканинг чин дўстларини қувонтирмаслиги мумкин эмас. У ерда бўлиб ўтган парламент сайловида ягона Кипр давлатини сақлаб қолиш, унинг суверенитети ва мустақиллигини мустаҳкамлаш учун курашаётган партияларнинг депутатлари ғалаба қозондилар. Орол аҳолиси беш йиллик муддатга 50 депутат: кипрлик греклар истиқомат қилувчи районлардан 35 депутат ва турклар истиқомат қилувчи районлардан 15 депутат сайлади. Сайлов якунлари Кипрда сўл томонга муайян силжиш бўлганлигини кўрсатиб турибди.

Сайлов осойишталик, грек ва турк жамоалари ўртасидаги муносабатлар нормаллашган вазиятда ўтди. Бу — сиёсий ҳаётидаги ғоят муҳим фактдир. Чунки, НАТОнинг Кипрдаги бешинчи колонияси — Афина хунтаси билан маҳкам боғланган, Кипрнинг Грецияга қўшиб олинишини талаб қилувчи «миллий фронт» деб аталган махфий иш кўрувчи ташкилот сайловдан фойдаланиб, миллий адоватни кучайтириш ва Кипр ишларига НАТОнинг аралашуви учун қулай вазиятни вужудга келтириш борасида кўп тер тўкди.

НАТО кенгашининг Римда бўлиб ўтган ва «Кипр масаласини ҳал этиш» планини махсус равишда қараб чиққан сессияси империалистик давлатлар Кипрни ўз контролига бўйсундириш планларидан воз кечмаётганликларидан далолат бериб турибди. Шу планга мувофиқ оролда грек хунтасининг ҳарбий-террорчилик диктатураси нусхасидаги режим вужудга келтирилиши лозим эди. Бу режим Яқин Шарқдаги миллий озодлик ҳаракатига қарши НАТО мамлакатларининг ҳар қандай агрессив кирдикорларини қўллаб-қувватлашга тайёр бўлиб туриши керак эди.

Лекин Кипрдаги сайлов натижалари НАТО қароргоҳида ишлаб чиқилаётган планларни орол аҳолиси рад этаётганлигини ва республиканинг ҳозирги ҳукуматини актив қўллаб-қувватлаётганлигини яққол кўрсатиб турибди.

В. ГОНЧАРОВ, В. КАШИРОВ, М. АЛЯБЬЕВ, (ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 — **Москва.** 13.05 — Янгиликлар. 13.15 — Телеочерк. 14.15 — «Пионерия» телеагентлиги». 14.45 — **«Шерларни ўргатувчи»** (бадиий фильм). 16.20 — Янгиликлар. 18.25 — **Тошкент. Рус тилида:** 18.30 — Телеянгиликлар. 18.45 — Пойтахтимиз меҳмонлари. **Ўзбек тилида:** 20.55 — Телеянгиликлар. 21.10 — Дўстларимиз маслаҳати. 21.30 — Концерт. 22.10 — **«Она садоқати»** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 — **Тошкент.** Ўқув кўрсатувлари. 20.00 — **Москва.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — **Тошкент кўрсатувлари.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Узимизники — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Яшасин севги! — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (кундуз соат 1 ярим ва кеч 7.20 минутда), «МОСКВА» (кундуз соат 1.5 ва кеч 9 да).

Ўғирланган — «ЧАЙКА», «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (эрталаб соат 10, 11 ярим, кундуз 3 ярим ва кеч 7 да), САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз 3 да).

Уч ёқлама текширув — «ДРУЖБА» (тоқ соатларда).

Графиня Коссель — САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 6 ва 8.45 минутда).

ЁЗГИ БИНОДА

(Кеч соат 9 ва 10 яримда бошланади)

Ўғирланган — «ФЕСТИВАЛЬ».

Ўзимизники — «ХИВА».

Лақма — ТЕЛЬМАН номли.

Сингилгинам Керри — «РАКЕТА».

57-ШАҲАР ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ-ЮРТИ

1970—71 ўқув йилига

УҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юрти қуйидаги мутахассисликлар бўйича малакали ишчилар тайёрлайди: металл бўйича токарь, фрезерчи, саноат ускуналарини тузатиш бўйича слесарь, механик-йиғув ишлари бўйича слесарь, электр-монтёр, мебельчи-дурадгор.

Ўқиш муддати — 1-2 йил.

Билим юртига 15 дан 25 ёшгача бўлган, 7-10 синф ҳажмида маълумоти бор йигит ва қизлар қабул қилинади.

Ўқувчилар кийим-бош, имтиёзли равишда уч маҳал овқат, бошқа шаҳардан келганлар ётоқхона билан таъминланадилар.

Ўқиш даври — иш стажига киради.

Билим юртини аъло баҳолар билан тугатганлар мажбурий ишни адо этмасдан Олий ўқув юртларига ва техникумларга кириб ўқишлари мумкин.

Машғулотлар — 1 сентябрдан бошланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент — 164, Высоковольтний массиви, 3 сектор (4, 41, 19-автобусларнинг сўнгги, 17, 69-автобуслар, 13-трамвайнинг «Кооперативная» бекатлари).

ТОШКЕНТ 2-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1970—71 ўқув йилига

УҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юрти қуйидаги мутахассисликлар бўйича авиация саноати учун юқори малакали мутахассислар тайёрлайди: металл бўйича токарлар, фрезерчилар, саноат маҳсулотларини йиғувчи-слесарлар, самолётларни тузатувчи-слесарлар, механик-йиғув ишлари слесарлари.

15-25 ёшли 7, 8, 9-синф ҳажмида маълумотга эга бўлганлар қабул қилинади.

Ўқиш муддати — 1 йилдан 2 йилгача.

Бир йил ўқийдиганларга 23 сўм 50 тийин, аълочиларга 25% кўп стипендия, икки йил ўқийдиганларга эса бепул овқат ва кийим-бош берилади.

Машғулотлар — 1 сентябрдан бошланади.

Кирувчилар: ариза, автобиография, етуклик аттестати ёки табель, паспорт ёки туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, турар жойидан ва ота-онасидан бирининг ишхонасидан справка, мактабдан ёки иш жойидан характеристика, 6 дона 3Х4 сантиметр ҳажмдаги фотосурат топширишлари лозим.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, У. Юсупов кўчаси, Авиация проезди, 10-уй (8, 10, 14-автобуслар, 10-троллейбус ва 10-трамвайнинг М. Горький кўчаси бекати). Телефон № 49-91-94.

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

КОСМОСДАН ТУШГАН МУЗ ПАЛАХСАСИ

Киев областидаги Яготин район марказининг аҳолиси камдан-кам учрайдиган ҳодиса — муз метеорити тушиш гувоҳи бўлишди. Салкам 15 килограмм вазнли муз палахсаси шаҳар кўчаларидан бирига вишиллаб тушди. Ерга урилган муз озгина чуқурча ҳосил қилиб, кўкиш парчаларга бўлиниб кетди. Муз парчаларининг бир қисмини йиғиб олишга муваффақ бўлинди, қолган муз эса эриб кетди. Муз эриган жойда ҳосил бўлган оқ доғ ош тузининг доғига ўхшарди.

Киев университетининг профессори, метеоритларнинг таниқли тадқиқотчиси И. С. Астапович Яготинга бориб келиб, ана шу ғалати ҳодисани шарҳлаб берди:

— Осмон булутсиз, равшан бўлганлигидан, — деди у, — улкан, мисли кўрилмаган катта дўл донаси тушди дейишга асос йўқ. Ҳодисани кўрганларнинг ҳаммаси осмонда самолётни ҳам кўришмаган ва товушини ҳам эшитишмаган. Эриган муз тадқиқ этилганида унинг таркибида сувдан ташқари музлаган аммиак метан, углекислота ва бошқа газлар борлиги маълум бўлди. Космик чанг билан бирга айни шу моддалар комета ядросини ҳосил қилади.

Яготинга тушиб келган муз метеорининг тезлиги ерга нисбатан минимал даражада, секундига тахминан 17 километрга бориб, муз палахсаси ер куррасининг ўз ўқи теварагида, ғарбдан шарққа қараб айланиш йўналишида ҳаракат қилган. Метеорит атмосферага кириб келаётгандаги бошланғич вазни камида 150 килограмм бўлиши керак.

Планетамизга ўрта ҳисобда ҳар 15 минутда метеорит тушиб тургани билан унинг тушишини кўришга, ердаги қолдиқларини топишга муваффақ бўлиш камдан-кам юз беради. Метеоритларнинг кўпчилиги анчагина баландликда ёниб ёки буғланиб битади. Шуни ҳам назарда тутмоқ керакки, кўпчилик ҳолларда метеоритнинг тушишини қоронғиликда унинг шуълаланиши кўриниб турадиган тундагина пайқаш мумкин.

В. РУДНИК,
В. ЕРЕМЕНКО,
(ТАСС мухбирлари).

УЛКАН ДАРАХТЛАР

Литвалик дендролог-селекционерлар Европа, Польша ва Япония тилоғочларини чатиштириш йўли билан ҳосил қилган тез ўсар дурагайларнинг уруғчилик плантациялари ўрмон хўжалиги илмий тадқиқот институтининг экспериментал базасида барпо этилди.

Бу дарахтлар ғоятда тез ўсади. 10 йил мобайнида 11 метрга етиб, одатдаги навларга қараганда икки баравар кўп қимматли ёғоч беради. Бу қимматли дурагай ниҳолларини тезроқ етиштирмоқ учун республиканинг ўрмон хўжаликлари ва питомникларида теплицалар вужудга келтирилмоқда. Иситиб туриладиган полиэтилен уйчалардаги ниҳоллар бир йил барвақт етилади.

Р. ЧЕСНА.
(ТАСС мухбири).
Каунас.

АСРЛАР СИРИНИ ОЧИБ

Ереван медицина институти оператив хирургия ва топографик анатомия кафедрасининг мудири профессор А. Жагарян бундан 35 аср муқаддам Арманистон территориясининг Севан кўли районида яшаган қабила бошлиғи, аёл жангчининг скульптура портретини тиклади.

Олим одамнинг физик тараққиёт эволюциясини кузатиш мақсадида Севан кўли районида олиб борилган қазилма материаллари устида бир қанча махсус тадқиқотлар ўтказди. Жумладан, у қадимги қабрлардан топилган ҳоқларнинг жинси ва ёшинигина эмас, шу билан бирга шу узоқ аждодларнинг ўлим сабабларини ҳам аниқлашга имкон берувчи медицина экспертизаси ўтказди.

Р. КАРАГЕЗЯН,
(ТАСС мухбири).
ЕРЕВАН.

Редактор ўринбосари
Х. ЕДГОРОВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 333793. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323. Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283, Партия турмуши — 333469, 337221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 337221, Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 331216 Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347. Оммавий ишлар ва хатлар — 338679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249. 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256 330257 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ, Андижон — 48—85, Бухоро 3—31—42, Қарши —38—42, Нукус —42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Урганч 34—55, Гулистон —22—09.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64583.

Р. 04231.